SALÂH BİRSEL Sen Beni Sev

SALÂH BİRSEL

Sen Beni Sev

BROY YAYINLARI: 57
2. basım/mart '91

kapak düzeni
HOY AJANS

SALÂH BİRSEL

Sen
Beni Sev

– İKİLİ FİSKOSLAR –

BROY YAYINLARI

SEN BENİ SEV

Olay Ada vapurunda geçer. ELEŞTİRMEN ile ROMANCI vapurun alt kamarasına inmektedirler.

ELEŞTİRMEN – Ben burayı severim. Ne zaman vapura binsem hep alta inerim. Yukardaki taze havayı burada bulamazsınız ama başınızı dinlersiniz. Ben bura kadar rahat bir yer bilmiyorum.

ROMANCI – Sizin demeniz herhalde başka günler için. Bakın, akordeon, ağız mızıkaları bugün burada hora tepiyor.

ELEŞTİRMEN – Gerçekten öyle: Pazar olduğunu unutmuştum. Pazarları böyledir. Rum palikaryalarının şarkılarından, sayın yahudi yurttaşlarımızın yaygaralarından baş kaldıramazsınız.

ROMANCI – Ben bilmiyorum. Ben Ada'ya iki yılda bir gelirim. O da, sizin gibi biri çağırırsa.

ELEŞTİRMEN – Siz gençler hep böylesiniz: Bir kahve belliyorsunuz, burnunuzu ordan dışarı çıkarmıyorsunuz.

ROMANCI – Ne yapalım, şimdiki zaman öyle buyuruyor. Gerçeğini ararsanız, bizim tramvaya binmemiz bile bir lükstür.

ELEŞTİRMEN – Amma yaptınız ha! Siz de her şeyi yokuşa sürmeyi seversiniz. Şunun şurasında bir tramvay kaç kuruş?

ROMANCI – Bir tramvayla iş bitmiyor ki.. Vapura, dolmuşa binmek gerekince iş çığrından çıkıyor.

ELEŞTİRMEN – Doğrusu, ben gençleri pek anlamıyorum. Onlar yaşlıların yıllar boyu didişe didişe ulaştıkları yerlere şıpınişi konuvermek istiyorlar. Biz bu hale gelinceye dek neler çektik biliyor musunuz? Çok iyi hatırlarım, Büyükada'dan dışarı adım atacak param olmadı da, bir yaz Ada'nın briç salonlarında süründüm durdum. Bir defasında da Paris'te bir gece aç yattığımı bilirim.

ROMANCI – Sizin için bir şey demedim efendim.

ELEŞTİRMEN – Demedin ama deyebilirsin. Siz gençler böylesiniz. Nerdeyse lokmalarımızı ağzımızdan almaya kalkacaksınız.

ROMANCI – Ben de mi böyleyim?

ELEŞTİRMEN – Sen belki ötekilerden biraz ayrılıyorsun. Ama geçenlerde biri, "Şiir Araştırmaları Derneği" genel yazmanına bir mektup yazmış, sizin her ay aldığınız 1000 lira gereksizdir, siz bu işi parasız yapmalısınız, demiş.

ROMANCI – Bunu ben de işittim. Mektubu yazan delikanlı, genel yazmanın, derneğin parasını çar-

çur ettiğini, eşine dostuna birtakım dayanaksız ödemeler yaptığını da ileri sürmüş galiba.

ELEŞTİRMEN – Evet, evet. Ama asıl bu suçlamanın dayanıksız olduğunu siz de kabul edersiniz sanırım. Efendim, bütün çalışmasını derneğe bağlayan bir insan elbet bu emeğinin karşılığını almak ister.

ROMANCI – Doğrusunuz. Hem bin liranın lafı mı olur? Yalnız, ben bir şey işittim: Genel yazman bu işin başına gelmeden önce şiir meseleleriyle hiç ilgilenmiyormuş galiba? Sanırım öyle edebiyatçı filan da değilmiş. Börekçi miymiş ne?

ELEŞTİRMEN – Canım, börekçilik de şiir araştırmacılığına benzer. Şiir araştırmacıları şiiri eğitirse, börekçiler de soğanları. Sonra efendim, bu adamın yedi çocuğu var, onlara bakması gerek.

ROMANCI – Yedi çocuk mu, bu bin lira bile yetişmez o halde?

ELEŞTİRMEN – Evet, ben de geçenlerde bizim Haydar'a söyledim. Haydar'ı bilirsiniz, Rüzgâr ve Toprak Fakültesi Dekanıdır. Onu da oraya ben getirtmiştim. Fakültede genel yazmana ilave bir iş buldu.

ROMANCI – Odacılık filan mı?

ELEŞTİRMEN – Yok efendim, konferansçı.

ROMANCI – Anlayamıyorum. Bu adam börekçiydi, şiir araştırmaları gibi en ince bir işin su başı yerine getirildi. Şimdi de Rüzgâr ve Toprak Fakültesi'nde

yağmur tanelerinin tarlalara nasıl ekileceğine dair konferans mı verecek?

ELEŞTİRMEN – Onun gibi bir şey. Efendim bizim kuşak her telden çalmasını bilir. Siz şimdi bu genel yazmanı alın Hilton'a baş garson yapın, inan olsun, o işin üstesinden de gelir.

ROMANCI – Anlaşılıyor, anlaşılıyor.

ELEŞTİRMEN – Bu adamın dördüncü evliliği olduğunu da unutmayın. İlk üç karısına her ay nafaka veriyor. Bir de buna aşna fişnesini katarsanız...

ROMANCI (Kendi kendine) – Dördüncü evlilik! Aşna fişne! Vay namussuz herif vay!

ELEŞTİRMEN – Ne dediniz?

ROMANCI – Şey... Dördüncü evlilikse, Rüzgâr ve Toprak Fakültesi'nden alacağı para da yetişmez zavallıya. Ona bir iş daha bulmalı.

ELEŞTİRMEN – Ben de onu sağlamaya gidiyorum. Tanıdığım bir milletvekilinden kendine bir yönetim kurulu üyeliği rica edeceğim.

ROMANCI – Peki ama, siz bütün bu işleri niçin kendinize yapmıyorsunuz?

ELEŞTİRMEN – Bizim edebiyatçıların ne kadar dedikoducu olduğunu bilmez misiniz? Dernekten ben de ayda 800 lira alıyorum diye az mı laf ettiler?

ROMANCI – Ya, evet öyle.

ELEŞTİRMEN – Sonra, şehirlerden birinde bir

konferans verdim mi, üç yerden birden para sızdırıyor diye teneke çalıyorlar arkamdan.

ROMANCI – Ya, ya.

ELEŞTİRMEN – Sonra "...." partisinden aldığım para için de söylemediklerini bırakmıyorlar.

ROMANCI – Ya, ya.

ELEŞTİRMEN – *Hayvanlarda Şiir Duygusu* adlı kitabıma aldığım on bin lira için de az mı döşendiler?

ROMANCI – Ya, evet.

ELEŞTİRMEN – Daha sayayım mı? "Edebiyatçılar Yapı Kooperatifi"nden...

ROMANCI – Siz iyi yapıyorsunuz. Bir kenara çekilmeniz çok yerinde bir davranış. İnsanların doymazlığını, çekemezliğini boyuna kışkırtmanın âlemi yok.

ELEŞTİRMEN – Ama bütün bu şamatayı kimler çıkarıyor biliyor musunuz? Siz gençler. Nedir, kabahat da bizde, sizleri yanımıza sokuyoruz, sonra da bizim yakınımızda öğrediklerinizle bizi yere çalmaya yelteniyorsunuz.

ROMANCI – Ben değil efendim. Ben sizi severim.

ELEŞTİRMEN – Ben de seni severim, geçen yılın roman armağanında biliyorsun oyumu sana verdim.

ROMANCI – Sağolun efendim. Karım da size hayrandır. Ankara'ya dönmeden herhalde bize gene yatıya gelir diyor.

ELEŞTİRMEN – Geleceğim, geleceğim. O sizin tavan arasındaki odanıza pek bayılıyorum.

ROMANCI – Size göre bir yer değil ama.

ELEŞTİRMEN – Olsun, olsun. Ben sizin orayı, otel odalarından yeğ tutarım.

ROMANCI – Efendim, bir yer açıldı, oturmaz mısınız?

ELEŞTİRMEN – Oturalım, oturalım da bay biletçiye şu yurttaşlarımızı biraz dürtüklemesini tembihleyelim. *(Biletçiye)* Bay biletçi, Allahaşkına, şunlara söyleyin de seslerini kıssınlar, başımız şişti.

BİLETÇİ – Peki bayım. *(Akordeon çalan palikaryalara)* Baylar, burası gazino değil, lütfen akordeonlarınızı susturun.

BİRİNCİ KIZ – A de vre more. Burda her zaman var akordeon.

BİLETÇİ – Akordeon yok bayan. Herkes rahatsız oluyor.

İKİNCİ KIZ – Şikâyet var?

BİLETÇİ – Evet, şikâyet var. Yolcuların başı şişiyormuş.

ÜÇÜNCÜ KIZ – Burası Ada vapuru vre. Burda eğlenzelik var.

BİLETÇİ – Ben, onu bunu bilmem, yolcular tedirgin oluyor.

İKİNCİ KIZ – Bunda fenalık var vre? Tanisma çay yapazayiz.

BİR SOFTA – O yapacağınız şeyi gidin de evinizde yapın.

İKİNCİ KIZ – Ne annamaz seysin sen vre? Kol kola verezeyiz, sen beni sev yapazayiz. Yok bunda fenalik.

BİR PALİKARYA *(Yanındaki kızlarla delikanlılara)* – Hade pedya, yukarı napame.

BİR SOFTA – Hade, hade, gidin de yukarda sen beni sev yapın.

(Kızlar, polikaryalar yukarı çıkar. Bir iki bıçkın delikanlı onların arkasından seyirtir. Salon iyiden iyiye boşalmıştır.)

ROMANCI – "Sen beni sev" ne güzel bir deyim değil mi?

ELEŞTİRMEN – İşte gençlerde var olmayan duygu bu: Sen beni sev.

ROMANCI – Evet amà, bu duygu kimselerde yoк. Herkes birbirinin düşmanı. Hobbes gibi söylemek gerekirse herkes birbirinin kurdu. Hele sanatla ilgilenmeyenler sanatçıların kuyusunu kazmaktan bir an geri kalmıyorlar.

ELEŞTİRMEN – Öyle demeyin, gençlerde de bir hal var: Her yerde pohpohlansınlar, saygı görsünler, baş tacı edilsinler istiyorlar.

ROMANCI – Peki ihtiyarlarda da buna benzer davranışlar yok mu? Onlar da her yerde gençlerin te-

pizlenmesini, hor görülmesini, sakaraya alınmasını istemiyorlar mı?

ELEŞTİRMEN – Böyle bir şey bilmiyorum. Ama siz de bizim yaşımıza gelin, bizim bugünkü yerlerimize, bugünkü ünümüze erişirsiniz.

ROMANCI – Doğrusunu isterseniz, bizim yerde de, ünde de gözümüz yok. Biz sanata saygı gösterilsin, sanatçılara kötü gözle bakılmasın istiyoruz.

ELEŞTİRMEN – Peki, bu yapılmıyor mu?

ROMANCI – Yapılmıyor.. Sonra da toplum üzerine bir uğursuzluk çöktü, toplum işleri bir çıkmaza girdi mi, suçu sanatçılara yüklüyorlar.

ELEŞTİRMEN – Demek sanatçılara değer veriyorlar, sanat kitaplarının bir etkisi olabileceğine inanıyorlar.

ROMANCI – Bu değer verme Meletos ve arkadaşlarının Sokrates'i suçlaması türünden bir şey.

ELEŞTİRMEN – Beğenemedin mi? Meletos, Sokrates'i hem suçluyor, hem de onun bir başına gençleri doğru yoldan çıkardığını söylemekle Sokrates'i yüceltiyordu.

ROMANCI – Beğenemedim. Bir sanatçı, bir filozof, bir bilge hapse sokulmak, baldıran otuyla zehirletilmek için değerli de, sokaktan geçmek, salona girmek, gazetede anılmak için değersiz olabilir mi? Şöyle düşünün: Bir şair ki saat 14.45'e dek büyük bir sanatçı, 14.45'ten sonra kırtipilin biri, ya da tersine,

14.45'e kadar kırtipil de, ondan sonra değerli bir kişi. Bunu sizin usunuz alır mı?

ELEŞTİRMEN – Böyle bir soru sorarsanız elbet almaz derim. Ama siz de meseleyi kendinizden yana çekmiyor musunuz? Bir sanatçı, değerini topluma yararsız yollarda yitirirse, bunun suçlusu biz mi olmalıyız.

ROMANCI – Bir şair, bir romancı nedir? Siz bunların büyük bir etkileri olduğunu mu sanıyorsunuz yoksa? Şiiri şiir sevenler, romanı roman sevenler okur sadece. Bunların da şiirlerden, romanlardan öğrenebilecekleri hiçbir kötülük yoktur. Arsen Lüpen'in hikâyelerinden bile çıksa çıksa bir doğruluk ülküsü, bir ahlaklı adam öğretisi çıkar.

ELEŞTİRMEN – İyi söylüyorsunuz. Fakat *Werther*'in yazılışından sonra kendini öldüren âşıkların sayısının artmasına ne dersiniz?

ROMANCI – Edebiyat yalanı derim, büyük bir edebiyat yalanı. Edebiyat yalanı diye bir şey varsa, bu odur. XX. yüzyıla baksanıza: Aşk yüzünden kendine kıyanların sayısı XIX. yüzyılda kendini öldürenlerin sayısından aşağı mı sanki? Oysa, XX. yüzyıl âşıkları *Lady Chatterley*'i, *Amber*'i okuyorlar da *Werther*'e bana mısın demiyorlar.

ELEŞTİRMEN – Kitapların içindeki fikirler sizin dediğiniz gibi zararlı olmasaydı, insanlar onları yakmaya çalışmazlardı.

ROMANCI – İyi ama, bu kitapların kötülüğü, onları okuyanları kötü yola götürüyor, onları kendine uyduruyorsa, kitabı okuyup bitiren her kişi artık o kitapta yadırgayacak, kitabı yakmaya kalkacak düşünceler de bulmuyor demektir.

ELEŞTİRMEN – Ama kitap yakma olayları var, onları ne yapalım?

ROMANCI – Kitap yakanlar! Bunlar yazarların kendileri gibi düşünmesini isteyen bencil ve dar düşünceli kimselerdir, bir insanın çokluğun düşüncesine karşı çıkmasına katlanamayanlardır, belli bir bilgi katına erişemedikleri için içlerindeki küçük duyguları yenememiş olanlardır.

ELEŞTİRMEN – Peki ama, bütün okurlar, seyirciler, dinleyiciler az çok böyle değil mi?

ROMANCI – Doğrusunu isterseniz, okurların, dinleyicilerin, seyircilerin çoğu böyle. Onlar kendilerini beğenmişlerdir. Onlar kendi sevdikleri konuları işleyen şairleri, ressamları överler sadece. Kitap yakmaya kalkışanlar ise daha bir pervasız, kutsal bildiklerimize karşı daha bir saygısız olanlardır.

ELEŞTİRMEN – Üzülmeyin, bu, her çağda böyledir. Gerçek okuru bulmak zor, çok zordur. Goethe, bilirsiniz, tiyatro seyircilerini maskeli baloya gidenlerle bir tutar. Ama gerçek okuru bulamıyoruz diye sanat eserinin başı boş bırakılması doğru mu?

ROMANCI – Sanatçı başı boş değil ki... Memleketin yaraları, her dakika onun baş ucunda. Sonra ben şunu anlamıyorum, siz neden boyuna bir sanatçının zararlı olabileceğini düşünüyorsunuz da, yararlı olabileceğini hesaba katmıyorsunuz? Demin de söyledim, bir şair, bir hikâyeci; bunlardan ne kötülük gelebilir? Bir de şu var: Sizin kuşak, sanat eserlerinde kötü düşüncelerin, ahlak bozucu serüvenlerin yer almasını istemiyor ama toplumdaki kötülükleri, haksızlıkları ortadan kaldırmaya çalışan yazarlarm da hemencecik kulağına yapışıveriyor.

ELEŞTİRMEN – Doğru, toplumdaki haksızlıkları ortadan silmek isteyenler, onların yerine başka haksızlıklar yerleştiriyorlar. Bunlar sanatı olsun, toplumu olsun çokluk eğri yola götürmeye savaşıyorlar.

ROMANCI – Toplumu eğri yola götürmeye çalışıyorlar mı bilmiyorum, ama edebiyatı rayından çıkarmaya uğraştıkları yüzde yüz. Güdümlülükle, gönüllülükle varılmak istenen sonuç gerçekten budur. Şu var ki, siz bu güdümlülüğü, bu gönüllülüğü ne kadar gereksiz görüyorsanız sizin o ahlak softalarınızın *onu yapmıyacaksın, bunu yazmayacaksın* demeleri de o kadar yersiz.

ELEŞTİRMEN – Demek, ahlakçılarla, güdümcüler sizce bir noktada birleşiyorlar?

ROMANCI – Evet, sanat eserini konusuna göre değerlendirmede birleşiyorlar.

ELEŞTİRMEN – Sizce iyi konu, kötü konu diye bir şey yok mu?

ROMANCI – Bu, az önce söylediklerimden de anlaşılabilir. Sanat eseri, konudan çok başka bir şeydir. İyi bir konudan çokluk kötü eser, kötü konudan da çokluk iyi eser çıkar. Sanat girintilerde, çıkıntılarda, önemsiz noktalarda, ayrıntılardadır.

ELEŞTİRMEN – Demek siz Aristoteles'in orta yolunu seçmişsiniz. Oysa ben gençlerin topunu güdümcü, toplumcu sanırdım.

ROMANCI – Gençlerin yazılarını okumuyorsunuz da ondan oluyor bu. Hem şunu düşünün: bir kuşak toptan beyaz, toptan siyah olabilir mi?

ELEŞTİRMEN – Allah Allah! O halde siz Sartre'ın *çağına sımsıkı sarılmak* kavramından yana da değilsiniz?

ROMANCI – *Çağına sımsıkı sarılmak.* Bu, bir edebiyatçı sözü. Tarihin andığı en büyük adamcıl Atinalı Timon bile çağına sımsıkı sarılmıştır. Flaubert, Dostoyevski, Hüseyin Rahmi, bunların tümü çağının adamları; Sartre, evet, Sartre'ı bilirim. Yazılarını öfkeyle yazar o. Flaubert'i çağının olaylarını eleştirmedi diye suçlar da, Zola'nın Dreyfüs sorununa, Gide'in Kongo'daki işlere karışmasına alkış tutar. Sorarım size: Zola'nın Dreyfüs duruşmasıyle ilgilenmiş olması neyi anlatır? Zola'nın zamanını kucaklayan bir yazar olduğunu mu, yoksa hayatının küçük bir parçasında

günlük olaylara eğildiğini mi? Bence, bu ikincisi daha doğrudur. Aynı şeyi Gide için de söyleyebiliriz. Gide *Kongo Yolculuğu* adlı kitabıyla günlük olaylara el uzatmıştır. Belki bu, iyi de olmuştur. Nedir, bir politikacının ödeviyle, bir edebiyatçının ödevini birbirinden ayırmalıyız.

ELEŞTİRMEN – Yani siz yazarların günlük olaylara arka dönmelerini mi istiyorsunuz?

ROMANCI – Böyle bir şey istemeyeceğimi siz de bilirsiniz. Çağını saran, kavrayan yazar, günlük olaylara da eğilmiştir. Yalnız bu eğilme bir yargıcın duruşma dosyasına eğilmesi gibi değildir. Yazar ne yaparsa yapsın çağının dışına çıkamaz. Topluma küsse de o, gene toplumun içindedir.

ELEŞTİRMEN – Şimdilerde gençlerin çoğu yazarın toplum işlerine burnunu sokmasını, yazarın sorumluluğunu bilmesini savunurken siz nasıl oluyor da sorumsuzlukta direniyorsunuz?

ROMANCI – Sorumluluk! Bence herkes sorumludur: Bir bakkal, bir doktor, bir mühendis, bir tüccar, bir politikacı, bir profesör, bir işportacı bn... Ama ne var, bir politikacının, bir memurun sorumluluğundan kimse laf açmıyor da, herkes, toplumun başına üşüşen uğursuzluklardan yazarı suçlamaya kalkıyor.

ELEŞTİRMEN – Yazarlar bir memleketin değerler bekçisi değil mi?

ROMANCI – Yazarın sorumluluğunu aydın oluşundan çıkarıyorsanız mühendisler, doktorlar, profesörler, doçentlerin de sorumlu olması gerek. Hem kuzum, siz nelerden laf açıyorsunuz? Biri çıkmış yazarları yurttaşlık işlerine karıştırmış da şimdi biz o işleri mi ayıklıyoruz? Çevrenize bir göz gezdirsenize: Çoğunluk, yazarların yurttaşlık işlerine karışmasını istemiyor bile.

ELEŞTİRMEN – Amma yaptınız ha!

ROMANCI – Bir nokta daha var: Sorumluluğu ileri sürenler de yurttaşlar değil, sanatçılar; ama başarıya ulaşamamış sanatçılar, Fransızca deyimiyle *râté*'ler. Bunlar da bu işi, daha çok, öteki sanatçıların yüzüne kara çalmak, onları küçük düşürmek için yapıyorlar. Oysa, bunların kendi yazılarını okuyun: En romantik, en karanlık şiirler bile bunların yazılarının yanında yüzde yüz gerçekçi kalır.

ELEŞTİRMEN – Bakıyorum, siz nerdeyse Gide'in *Kongo Yolculuğu*'nu yazmış olmasını da bir suç sayacaksınız.

ROMANCI – Yanılıyorsunuz. Ben yazarın özgür olmasını istiyorum. Size karşı çıkmam, güdümcüleri küçümsemem de bu yüzden. Sorumlu olmak! Gönüllü olmak! Çağını sarmak! Bu sözler benim mideme sancı veriyor. Hem şunu da kabul etmeliyiz ki, Gide *Kongo Yolculuğu*'nu ne yazarın sorumluluğuna inandığı, ne

de Sartre'ın o *çağına sımsıkı sarılmak* eğilimine uymak istediği için yazmıştır. Zaten Gide bu eserini yazarken Sartre o ünlü düşüncelerini daha gün ışığına çıkarmamıştı bile.

ELEŞTİRMEN – Peki siz, *Kongo Yolculuğu*'nu bugün ilgiyle okumuyor musunuz?

ROMANCI – Okuyorum. Ama Gide'in, bütün ömrünce, 100 tane *Kongo Yolculuğu*, 50 tane *Tehad Dönüşü* yazdığını düşünün. Bu, sizi de korkutur sanırım.

ELEŞTİRMEN – İyi ama, Voltaire'in hayatı boyunca yaptığı bu değil mi?

ROMANCI – *Candide, Zadig, Safoğlan* nerde, *Kongo Yolculuğu* nerde? Gide, *buradaki , şuradaki* olaylarla ilgileniyor. Voltaire'in yaptığı ise, olaylar karşısında genel bir davranışa varmak, bir dünya anlayışına ulaşmaktır. Yazara sorumluluk yüklemek isteyenler, inanın, Voltaire'i önemsemezler. *Candide*'in, *Micromégas*'nın serüvenleri! Onlar bunlara toplum dışı şeyler gözüyle bakarlar. Onlar *buradaki cinayete, şuradaki çatışmaya* uzanmayı düşünürler sadece. Bu denli davrandıkları için de dünya üzerine olsun, evren üzerine olsun doğru dürüst bir düşünceye, bir genel görüşe varamazlar.

ELEŞTİRMEN – Biraz önce Sartre'ın *çağına sımsıkı sarılmak* kavramını bir edebiyat sözü diye yere

çaldınız, şimdiyse *olaylar karşısında genel bir davranışa varıyor* düşüncesiyle Voltaire'e arka çıkıyorsunuz. *Çağına sımsıkı sarılmak, olaylar karşısında genel bir davranışa varmak.* Bunlar aynı şeyler değil mi?

ROMANCI – Bu yakınlık görünüştedir. Sartre *çağına sımsıkı sarılmak* deyimiyle *politikaya karışmayı* anlıyor. Voltaire ise hayatının hiçbir anında politikaya bulaşmamıştır.

ELEŞTİRMEN – Ne demek istiyorsunuz? Voltaire'in eserleri politikaya yüz mü çevirmiştir?

ROMANCI – Günlük politikaya yüz çevirmiştir. Sartre'ın düşüncesi ise günlük politikaya uzanmaktır.

ELEŞTİRMEN – Yani Sartre herhangi bir partiye girip çalışmayı öğütlüyor da Voltaire bunu yapmıyor, öyle mi?

ROMANCI – Partiye girmek meselesine Sartre da arka çeviriyor. Fakat bana öyle geliyor ki, Sartre edebiyatçılığı gazetecilikle karıştırıyor. Hem ben, Sartre'ın *çağına sımsıkı sarılmak* kavramının kendinde bir çelişki de görüyorum.

ELEŞTİRMEN – Bir çelişki mi, nasıl?

ROMANCI – *Çağına sımsıkı sarılmak* ne demektir? Herkesin kendi yolunu kendi seçmesi, kendini kendi yaratması değil mi?

ELEŞTİRMEN – Aşağı yukarı öyle.

ROMANCI – Peki, *çağına sımsıkı sarılmak* her-

kesin yolunu tam bir özgürlükle çizmesine engel olur mu, olmaz mı?

ELEŞTİRMEN – Siz herkesin, kendi yolunu kendi çizmesi işini nasıl anlıyorsunuz? Kendi yolunu kendi çizen bir insanın elbet çağına sıkı sıkıya sarılması gerekir. Bunlar birbirini bütünleyen şeyler, birbirini ortadan kaldıran şeyler değil. Siz beni okumamakla suçladınız ama, bakıyorum siz de okuduklarınıza ters anlamlar veriyorsunuz.

ROMANCI – Acele etmeyin. Ben bu sarılışların, bu davranışların, bu kendi yolunu çizerken atılan adımların da kişiyi dört bir yandan mıhladığına inanıyorum. Sartre, insanı *öz*'den kurtarmaya savaşırken, insanı insanla, insanı *kendi çağıyla* bağlamış olmuyor mu?

ELEŞTİRMEN – Lafı nerden nereye getirdiniz. Yazarların topluma yararlı olması üzerinde tartışıyorduk, siz işi Sartre'm felsefe bakımından eleştirilmesine döktünüz.

ROMANCI – Bunların hepsi aynı konunun içine girer. Ama madem çıkış noktamıza dönmek istiyorsunuz, tekrarlayayım: Yazarların her eseri topluma yararlıdır. Yararlı olmayanlar, kötü bir biçimde yaratılanlar, daha doğru bir deyimle, yaratılamayanlardır.

ELEŞTİRMEN – Demek sizce, Fransızların İkinci Dünya Savaşı'nda yenilgiye uğramalarının nedeni,

savaştan önce yazılmış kitapların gençliğe eğri bir ülkü aşılamış olması değil.

ROMANCI – Bunun tartışması Fransa'da çok yapıldı. Gide *Düşsel Görüşmeler*'inden birinde bu konu üzerindeki düşüncesini bir hikâye ile açığa vurur. Bilmem o parçayı okudunuz mu?

ELEŞTİRMEN – Okudum ama, siz isterseniz bir daha anlatın. Hatırlama gücümüz canlanır.

ROMANCI – Hikâye şudur: "Geniş bir nehri geçmek için bir sürü insan kocaman bir kayığın içine tıklım tıklım dolmuşlardır. Nedir, gereğinden çok ağırlaşan kayık kuma oturur. İçlerinden kimilerini karaya çıkarmayı düşünürler. Ama kimi çıkaracaklarını, kiminle işe başlayacaklarını bir türlü kestiremezler. İlkin, şişko bir tüccarı, alaydan yetişme bir avukatı, top atmış bir maliyeciyi, genelev işleten bir kadını karaya çıkarırlar. Kayık saplandığı çamurdan bir türlü kurtulamaz. Bir kumarhane müdürünü, esir alım satımı ile uğraşan birini, bu arada birkaç namuslu insanı bile kayıktan indirirler. Gene de kımıldamak mümkün olmaz. Şu var ki kayık gittikçe hafifler, çöp gibi sıska bir misyoner inince de kayık yüzer. O zaman yerliler hep bir ağızdan, oymuş, ağırlık babası oymuş, kahrolsun, diye bağırırlar."

ELEŞTİRMEN – Yani yazarlara ağırlık babası gözüyle bakıldığını mı söylemek istiyorsunuz?

ROMANCI – Orasını size bırakıyorum.

ELEŞTİRMEN – İyi ama, sizin yahut Gide'in bu hikâyesinde aksayan bir taraf yok mu? Çöp gibi sıska misyoner daha önce kayıktan çıkarılmış olsaydı bakalım kayık yüzecek miydi?

ROMANCI – Haklısınız. Bu nokta, beni de, her vakit düşündürmüştür. Bence, Gide bu hikâyeyi değil de La Fontaine'in o ünlü *Vebaya Tutulan Hayvanlar* masalını anlatsaydı daha iyi ederdi.

ELEŞTİRMEN – Pek iyi hatırlamıyorum ama, o masalın yazarlarla bir ilgisi olabileceğini sanmıyorum.

ROMANCI – Durun, onu da size bir kez anlatayım da yazarlarla ilgisi olup olmadığını ondan sonra söyleyin: "Tanrı, günlerden bir gün, yeryüzünde yapılan fenalıkları cezalandırmak ister, hayvanları vebadan kırıp geçirmeye başlar. Artık ne yemek, ne av, ne aşk! Hayvanların hiçbirinin gözü görmez bunları. Bu durum karşısında aslan herkesi etrafına toplar ve der ki: 'Sevgili arkadaşlar, sanım o ki, Tanrı bu belayı günahlarımız yüzünden başımıza sardı. Şayet içimizde en günahlı olanı bulur da onu Tanrıya kurban edersek, göklerin bu öfkesinden kurtulabiliriz. Tarih, bize bu gibi olaylarda hep böyle yapıldığını gösteriyor. Onun için birbirimize dalkavukluk yapmadan ve hoşgörüye sapmadan günahlarımızı bir bir anlatalım. Ben bugüne dek bir hayli koyun yuvarladım. Oysa, onlar

bana hiçbir şey yapmamışlardı. Kimi zaman, çobanları yediğim de oldu. Gerekiyorsa, kendimin kurban edilmesine boyun eğerim. Ama herkesin, benim gibi, kendini suçlaması doğru olur sanıyorum.' Bu sözler üzerine, 'Haşmetmaap' der Tilki, 'siz çok iyi yürekli bir kralsınız. Koyun yemek! Bu, günah olabilir mi? Siz, olsa olsa, onları yemekle onlara ün vermişsinizdir. Çobana gelince, o da her türlü fenalığa hak kazanmıştır. Unutmayalım, çoban hayvanları ezeleyenlerin soyundandır'..."

ELEŞTİRMEN – Yani aslan hem koyunları yuvarlıyor, hem de suçsuz mu çıkıyor?

ROMANCI – Dinleyin: "Tilki sözlerini bitirince, dalkavuklardan bir alkış tufanıdır yükselir. Aslandan sonra kaplan, ayı ve bütün o gücü pek hayvanlar günahlarını anlatır. Fakat onlarda da cezayı gerektirecek bir suç görülmez. Denebilir ki, çoban köpeğine varıncaya dek, bütün o döğüşken hayvanların küçük birer melek olduğu anlaşılır. Derken sıra bizim eşeğe gelir. Eşek der ki: 'Bir gün keşişlere ait bir çayırlığın önünden geçiyordum. Açlık, fırsat, taze ot beni çayıra doğru iteliyordu. Sanırım, şeytan da aklımı çeldi. Bir ağızlık çimen kopardım. Ama madem, her şeyi açıkça söylüyoruz, buna hiç hakkım yoktu.' Eşek bunu söyler söylemez etraftan, eşeğe hücum diye bir yaygaradır

yaygaradır kopar. Az buçuk hukuktan çakan bir kurt bu uğursuz, bu uyuz, bu kelkenez hayvanı kurban etmek gerektiği üzerine bir söylev geçer. Sonunda bütün hayvanlar eşeğin idamlık bir suç işlediğinde birleşirler. Başkasmın otunu yemek! Ne müthiş bir suç! Bunu ancak ölüm temizleyebilir."

ELEŞTİRMEN – Hoş hikâye, güzel hikâye ama, siz bununla yazarları, sanatçıları aşağılamış olmuyor musunuz?

ROMANCI – Yazarları aşağılayan ben değilim. Onları aslanlar, kaplanlar soyundan gelenler aşağılıyor.

ELEŞTİRMEN – Bugün bir hayli yorgunum. Her sözünüze gereğince cevap veremiyorum. Ama bana öyle geliyor ki, sanatçılara herkes saygı gösteriyor.

ROMANCI – Yanılıyorsunuz. Sanatı, sanatçıları kimse sevmiyor. Sanatçı topluluklarına çokluk bir karga derneği gözüyle bakıyorlar.

ELEŞTİRMEN – Sevmiyorlarsa, sanatçılar hoşa gidecek bir şey yapmıyorlar demektir.

ROMANCI – Hayır, okumadıkları için sevmiyorlar. Bakın, siz de az çok bir okur sayılırsınız, hem de bir eleştirmen. Siz de gençleri, şöyle çok çok, koşarcasına, kucaklarcasına okuyor musunuz?

ELEŞTİRMEN – Sevmiyorum ki okuyayım.

ROMANCI – Hep aynı karşılık: Sevmiyorum ki okuyayım. Okumadan nasıl sevmeyebilirsiniz?

ELEŞTİRMEN – Siz bana işimi mi öğreteceksiniz?

ROMANCI – Öyle bir saygısızlığa kalkıştığımı sanmıyorum. Nedir, sizler bizi sevmiyorsunuz. Bu, size bir tiyatro sözü gibi gelir ama, sizler bizi sevmiyorsunuz.

ELEŞTİRMEN – Yani ne yapalım? Yığınları size ısındırmak, yığınların sizi okumasını sağlamak için herkesi bir araya toplayıp o demin burada patırtı çıkaranlar gibi bir tanışma çayı mı düzenleyelim istiyorsunuz?

ROMANCI – Belki gerçekten gerekli olan bu: Bir tanışma çayı. Bütün yurttaşların katılacağı bir tanışma çayı. Bizler birbirimizden kilometrelerce uzakta duruyoruz. Aydınlar, sanatçılar, okurlar topumuz birbirimize arka dönmüşüz. Politikacılar da öyle. Onlar da birbirlerinin dilinden anlamaya çalışmıyorlar. Bunu yapmadıkları için de politika işlerimiz çokluk çıkmaza saplanıyor.

ELEŞTİRMEN – Peki, güzel, doğru şeyler karşısında da birleşmiyor muyuz?

ROMANCI – Açık konuşmamı isterseniz, birleşmiyoruz. Çünkü, güzel, doğru şeylere inananlarımız da çok az.

ELEŞTİRMEN – Tanışma çayından açtınız, bunun her işi yoluna koyacağını sanıyor musunuz?

ROMANCI – Hayır, sanmıyorum. Şu var ki, öyle bir çaya çağrı birçoklarını bir kez bile olsa kökünden sarsabilir, başını kavanozdan çıkarmaya, hiç değilse bu konu üzerinde düşünmeye götürebilir.

ELEŞTİRMEN – İri laflar ediyorsunuz. Bizleri kavanoz içinde yaşıyan insanlar gibi mi görüyorsunuz?

ROMANCI – Yalnız sizler değil, bizler de öyleyiz. Yaşlılar, gençler, sağlamlar, kötürümler, topumuz. Topumuz birbirimize bir kavanoz arkasından bakıyoruz. İnsanlık sevgisini ağızlarından düşürmeyenlerimiz bile insanları yeyni tutuyor.

ELEŞTİRMEN – Siz çok karamsarsınız.

ROMANCI – Evet, karamsarım. Ama birçoklarının suçu da az buçuk karamsar olmamak.

ELEŞTİRMEN – Bugün sizinle konuşulmuyor. Boyuna tuhaf şeylerden açıyorsunuz. Vebaya tutulan hayvanlar, 24 milyon kişilik tanışma çayı, kavanoz arkasmdan bakanlar! Bütün bunlar bana balık avlamak için deniz kenarmda keman çalan deliyi hatırlatıyor. Kalkalım artık. Galiba Köprü'ye de geldik.

(Eleştirmenle romancı yavaş yavaş yerlerinden kalkıp vapurdan çıkarlar. Artık hiç konuşmuyorlardır. Eleş-

tirmen, eliyle bir allahaısmarladık işareti yaparak Köprü'nün Kadıköy iskelesi ucuna doğru yürür. Romancı, bir müddet, eleştirmenin arkasından baktıktan sonra ona doğru seslenir.)

ROMANCI – Hoca, Hoca!

(Eleştirmen başını çevirip bakar)

ROMANCI *(Gülerek)* – Sen beni sev! Sen beni sev!

ELEŞTİRMEN *(İyiden iyiye kızmıştır, uzaktan bağırır)* – Ben seni ne seveceğim ulan, sen beni sev!

1956

MAMBO İTALYANO

Emirgân'da akşam üzeri.
ŞAİR Çınaraltı kahvesinde oturmaktadır.
Taksim - Sarıyer otobüsü gelir, içinden HİKÂYECİ iner.

HİKÂYECİ *(Şaire yaklaşarak)* – Oh, oh, sizi gökte arayan meğer Emirgân'da bulurmuş. Sabahtan beri aklımdan hep sizi geçiriyordum. Gün görmüş bir şair olarak şimdilerdeki şiirlerin hep birbirlerine benzemesini nasıl karşıladığınızı soracaktım.

ŞAİR – Bugün, hep bu konuyu sürüyorlar önüme. Az önce Şehir Galeri'sine uğramıştım, orada ressam Sabri Berkel de bana aynı şeyi sordu. Gençler şimdi hep birbirlerinin etkisindeymiş.

HİKÂYECİ *(Otururak)* – Benim de merakımı uyandıran bu. Ne dersiniz, bu durum şiirin bir sarsıntı geçirdiğini mi gösterir?

ŞAİR – Bu, her çağ, her kuşakta böyle olmuştur. Sabahattin Kudret'lerin, Melih Cevdet'lerin, Orhan Veli'lerin şiirleri de hep aynı havayı taşır.

HİKÂYECİ – Demek bugün Cemal Süreya'nın, Turgut Uyar'ın, Edip Cansever'in şiirlerinin hep bir temele oturmasında sizce bir sakınca yok.

ŞAİR – Yok dememiz doğru olur. Zaten bu durum şairlerden hiçbirinin değerini eksiltmez. Şairler bu durum içinde gene özelliklerini kurabilirler. Daha gerilere bakın: Cahit Sıtkı'nın, Ahmet Muhip'in şiirleri de birbirine çok yakındır. Nedir, Ahmet Muhip'in olsun, Cahit Sıtkı'nın olsun şiirleri gene birçok özellikler taşır. Daha başka bir şey söyleyeyim: 1940'ta şiirin yolu değişince, Cahit Sıtkı'nın şiiri de değişmiştir. Cahit Sıtkı'nın 1940'tan sonra yazdıkları, kuşağının şiiri değildir artık.

HİKÂYECİ – İyi ama, bu denli bir değişme şairi kişiliğini unutmaya götürmez mi?

ŞAİR – Götürmez. Dahası, şairi daha da pekleştirir. Şair değişen, değişiklikler arayan adamdır, oturduğu yere dört elle sarılan değil.

HİKÂYECİ – Sizin bu söylediğinizi kabul etsek de çağının havası dışında kalan şairler de var, onlara ne diyelim?

ŞAİR – Evet var. Fakat bunların varlığı hiçbir şeyi değiştirmez. Aslında bunlar da gene kuşaklarının havasındadırlar, ama ötekilerden oldukça büyük ayrımlarla ayrıldıkları için bize kendi kuşağının dışındaymış duygusunu verirler.

HİKÂYECİ – Bu gibiler kendilerinden sonra gelen kuşak üzerinde herhalde çağdaşlarından daha çok etki yaparlar.

ŞAİR – Onu da söyleyemeyiz. Etki çok karışık bir şeydir. Onun tek pencereden geldiğini kabul etmek yanlış olur.

HİKÂYECİ – Yeni bir şair, bir başına etki yapamaz mı?

ŞAİR – Gerçek şairler üzerinde yapamaz. Şiirciler üzerinde yapar ama, bu da yeni şairlerin yetişmesine yol açmaz. Olsa olsa, etkiyi yapan şairin ününü genişletir.

HİKÂYECİ – Şu oluyor ki, sizce kuşaklar çok kesin sınırlarla birbirlerinden ayrılıyorlar.

ŞAİR – Hayır, o da değil. Her çağın ayrı bir hava taşıması, kuşakların çok kesin çizgilerle birbirlerinden ayrılmasını gerektirmez. Çokluk bu kuşaklar arasında birbiri içine süzülmeler, kaymalar, geçmeler de vardır. Bunun hiçbir yasası yoktur. Öyle ki, kimi zaman bir kuşak 5 yıl sürer de kimi zaman divan şiirimizde olduğu gibi yüzyıllar boyunca sürüncemede kalır. Doğrusu, asıl sorun bu değil. Bizi, bugünkü şairlerin hep birbirlerinin havasında olmalarından çok, şiirlerinin karanlık ve anlaşılmayana bürünüşü düşündürmelidir.

HİKÂYECİ – Karanlık şiirle ne anlatmak istiyorsunuz bilmiyorum. Bana öyle geliyor ki, bugünkü şiirler içe dönük şiirlerdir.

ŞAİR – İçe dönük şiirler! Saçmalığın bir adı da

bu oldu. Sanki, şimdiye dek yazılan şiirler içe dönük değilmiş gibi...

HİKÂYECİ – Her çağda içe dönük şiirler yazılmıştır. Evet, bu doğru. Ama bugünün şiirinde bir iç zenginliği, bir renk cümbüşü var.

ŞAİR – Siz hikâyeciler, şiirin kendine göre bir alanı, bir yapısı olabileceğini, şiirin düzyazı demek olmadığını kabul etmiyorsunuz. Beğendiğiniz şairler de çokluk şiirden uzak şeyler karalayanlar, düzyazı düzenine, düzyazı alanına uygun dize kuranlardır. Sonra, siz, bir şair düzyazı düzenine el attı mı siz o şiiri renkli ve zengin sanıyorsunuz.

HİKÂYECİ – Demek siz bir şiirin düzyazıya yaklaşabileceğini düşünebiliyorsunuz? Oysa düzyazının da kendine göre kuralları vardır.

ŞAİR – Doğrusunuz, ben sorunu yanlış temellendirdim. Bir hikâyenin bir düzyazının da birtakım sıkıları vardır elbet. Diyeceğim, başıbozukluğa, düzensizliğe yönelen bir şiiri, şiir saymamayı bilmeliyiz.

HİKÂYECİ – Size bir şiirden bir parça okuyayım:

biz taksimli ahmediz demiştik
ama biz sadece taksimli ahmed değiliz
meselâ çölemerikli mehmed de denir bize
Allahverdiden hüsün de denir

buğdayı meyvayı bizim derdiğimiz kat'î
balı bizim derdiğimiz - keza
ama bizim yediğimiz görülmemiştir armudun iyisini
bizim kendimizi yediğimiz sabit.

Şimdi siz bu şiiri başıbozuktur diye sevmeyecek misiniz?

ŞAİR – Bu şiir başıbozuk değil ki... Belli bir düzeni ve yapısı var. Güzelliği de bu yapıdan, bu sıkıdan geliyor. Ama genç şairlerimizin öyle şiirleri var ki, hiçbir biçimde bir şiir yapısı koymuyor ortaya.

HİKÂYECİ – Bu, sizin düşünceniz. Onlarsa bunu, şiirlerinin zenginliği adına yapıyorlar.

ŞAİR – Zenginlik biçimde, yapıda, ölçüde, dengede, pürüzsüzlüktedir, başıbozuklukta değil. İlhan Berk'e baksanıza, bu şair uluorta koşturduğu zaman başarıya ulaşamamış, bir sıkıya girdiği vakit ise eli ayağı düzgün şiirler vermiştir. Attilâ İlhan da öyle. O da, söz kavaflığını bıraktığı zaman güzel şiirler yazabilmektedir.

HİKÂYECİ – Peki, bu düzeni, bu yapıyı elde eden gerçeküstücü şiirler de başarıya ulaşamaz mı?

ŞAİR – Hayır. Zaten, şiirin bir yapısı varsa, bu yapı şiiri aydınlık olmaya zorlar. Ben de size bir şiir okuyayım:

Anne de neymiş, ben gezmek isterim.
Annenin perdeleri düz olur,
Bulunmaz çarşıda pazarda pencereler,
Geceler, dünyaların anası bekler yatağımda,
Nihayet kocaman bir gündüz olur.

Bu şiirin ilk üç dizesinden açık bir anlam çıkmayışı bu dizelerin son iki dizenin yapısına uymamasından geliyor. Uysaydı, bunlar da o son ikiliğin açıklığına erişirlerdi. Bana kalırsa, şair, ilkönce bu son dizeleri yazmış, sonra da ötekileri buna uydurmak istemiştir.

HİKÂYECİ – Demek sizce bu şiirin son iki dizesinde bir yapı var da, ilk üçünde yok, öyle mi?

ŞAİR – Aşağı yukarı öyle.

HİKÂYECİ – Ben bu düşüncenize katılmayacağım. Bu dizelerin tümünde bir biçim, bir denge var. "Annenin perdesi düz olur" sesi, "Nihayet kocaman bir gündüz olur" sesiyle ne de güzel bağdaşmış!

ŞAİR – Burada sizi yanıltan uyaktır. Bu şiirde gerçekten bir uyak var ama bu, işi bir doku biçimine sokmaya yetmemiş. Biraz önce, şiirin bir yapısı varsa, bu yapı şiiri aydınlık olmaya zorlar demiştim. Bu söz ne kadar doğruysa bunun tersi de o kadar doğrudur: Aydınlık da şiiri yapıya, düzene götürür.

HİKÂYECİ – Demek şiirin zenginliğini biçimde,

ölçüde, dengede bulurken şimdi buna bir de aydınlık olmayı katıyorsunuz.

ŞAİR – Evet, isterseniz buna gerçekçilik de diyebiliriz.

HİKÂYECİ – Toplumcu gerçekçilik mi?

ŞAİR – Sadece gerçekçilik. Çünkü toplumcu gerçekçilik gerçekçiliğe olsun, sanata olsun bir sınır çiziyor.

HİKÂYECİ – Yani bu toplumcu gerçekçilik işinde gençler gerici bir yol tutturmuşlar mı demek istiyorsunuz?

ŞAİR – O kadar değil. Onlar bunu, şiiri daha ileri götürmek adına yapıyorlar. Ne ki sanat alanında, her adım insanı ileri iletmez; kimi adımların daha önce atılanları bile ortadan kaldırdığı olur.

HİKÂYECİ – İyi, hoş ama gerçekçiliği kabul etmek de bir sınır çizmek değil midir?

ŞAİR – Doğrusunuz. İşi geniş tutarsak, o da bir sınır çizmedir. Ama burada, sanatı ayakta tutan şeylerle sanatı sınırlayan şeyleri birbirinden ayırmalıyız. Gerçekçilik, sanatı sınırlayan değil, onu ayakta tutan şeylerdendir.

HİKÂYECİ – Anlamıyorum. Gerçekçilik sanatı ayakta tutuyor da, toplumculuğa yönelince sanata sınır mı çiziyor?

ŞAİR – Evet, sınır çiziyor, çünkü bu kavramın içinde bir de ülkücülük kavramı vardır. Toplumun dertlerini, acılarını ortaya dökme ülkücülüğü. Oysa ülkücülüğün sanatla bağdaşamayacağını siz de bilirsiniz.

HİKÂYECİ – Ülkücülüğün sanatla bağdaşamayacağını ben de kabul ederim. Ama toplumun dertlerine yönelen bir ülkücülüğe arka çevirince, gerçekliği insancı bir davranıştan uzaklaştırmış olmuyor muyuz?

ŞAİR – Tersine, gerçekçiliği kendi haline bırakmakla insanları bize oldukları gibi göstermesine yardım ediyoruz.

HİKÂYECİ – Güzel ama, kendi haline bırakılmış bir gerçekçilik de Karacaoğlan'ın:

Üç güzel de aştı şimdi pınarı
Taramış zülfünü vermiş tımarı
Ak gerdanın altı zemzem pınarı
Ağzımı verdim de kandırdı beni.

dizelerindeki yavanlıktan öteye geçemiyor, *insancı* olamıyor ki...

ŞAİR – *İnsancı* değil! Bu söz, kötülenmek istenen şairler için sık sık kullanılıyor. *İnsancı* değil! Bence edebiyat alanından hemen çıkarılması gereken terim budur. Bu, birçok kötü şairlerin pohpohlanmasına, iyilerinin de tepizlenmesine yol açıyor.

HİKÂYECİ – O iyi dediğiniz şairler *insancı* değillerse tepizlenmelerine, okunmamalarına hak kazanmışlar demektir.

ŞAİR – Siz bu *insancı* deyimini öne sürmekle şiirin *güzel*'i değil, de *insancı* olanı izlediğini kabul etmiş oluyorsunuz. Oysa, *güzel*'i umursamayıp *insancı* olanın ardından koşan bir şiir eninde sonunda ne *güzel* olur, ne de *ilginç*.

HİKÂYECİ – Peki, *insancı* da olmaz mı?

ŞAİR – *Güzel* olmazsa hiçbir şey olmaz.

HİKÂYECİ – Sizin bu sözlerinizi işitmesinler, sizi insanları sevmiyor diye tefe koyup çalarlar.

ŞAİR – Bu, benim bir şiirim yüzünden zaten yapıldı. Oysa ben *insancı duygular*'a karşı değilim. Ben *insancı* adı altında şiirin, sanatın sömürülmesine karşıyım.

HİKÂYECİ – Evet ama, güzeli izleyip de *insancı*'yı bir kenara iten şiirler de küçük şiir sayılmaz mı?

ŞAİR – Az önce, bu noktaya dokundum. *Güzel*'in ardından koşmak demek, insanca duygulara arka çevirmek demek değildir. Tersine, her şiir *güzel* olduğu kadar *insancı*'dır.

HİKÂYECİ – Bakın siz de sonunda bir ikilemin içine düştünüz.

ŞAİR – Yanılıyorsunuz, ben sadece insanca duy-

guların şiirde yer aldığını söyledim. Şiirin bir ereği de *insancı* olana yönelmektir demedim. Bunlar da ayrı ayrı şeylerdir sanırım. İkileme gelince, böyle bir ikileme başını çarpan Kant olmuştur.

HİKÂYECİ – Kant mı, nasıl?

ŞAİR – Kant, *güzel*'in ardından koşmayı şairler için az görmüş olacak ki *güzel*'in yanında, daha onun üstünde bir de *yüce* diye bir şeyler yumurtlamıştır.

HİKÂYECİ – *Güzel ve yüce.* Bunlar aynı alana ait değerlerdir. *İnsancı* ise başka bir alana aittir.

ŞAİR – İyi söylediniz, *insancı* başka bir alana ait değerdir. Peki, *güzel*'in alanından olmayan bir değerin şiire omuz verebileceğini sizin usunuz alır mı?

HİKÂYECİ – Dilimle yakalandığıma göre size hak vereyim. Bir başka kez, bunu yeniden tartışırız. Ama siz de, *insancı* olmayan şiirlerin yavanlıktan kurtulamadıklarına bir karşılık veremediniz.

ŞAİR – Biraz önce okuduğunuz Karacaoğlan'ın şiirini söylüyorsanız, bence o şiirin yavanlığı sadece *şiirsel* olana yönelip estetik olana yönelmeyişinden geliyor.

HİKÂYECİ – Nasıl, nasıl? *Şiirsel* olanla, estetik olan mı dediniz, bunlar da nerden çıktı?

ŞAİR – *Şiirsel* olanla estetik olanı ilk Fransız yazarlarından Jean Hytier ayırır. Sonradan Julien Benda da *Poetika*'sında bundan laf açmıştır.

HİKÂYECİ – Yani estetik olanla *şiirsel* olan ayrı ayrı şeyler mi?

ŞAİR – Estetik olan büyük bir biçime, bir dengeye, bir aydınlığa, bir olgunluğa, bir duyarlığa, bir canlılığa ermiş olandır. *Şiirsel* ise belli duygular ve sınırlar içinde kalan, küçük bir düzenden de öteye geçemeyendir.

HİKÂYECİ – Bu ikisini ayırmak çok güç bir iş değil mi?

ŞAİR – Bizim her günkü değer yargılarımızda bu ayırma zaten yer almıştır. *Şiirsel* alanın yaratılarını *hoş* yargısıyle, estetik alanının yaratılarını ise *güzel* yargısıyle karşılarız.

HİKÂYECİ – Bu ayırmaya ne gerek var?

ŞAİR – Bu ayırma, sanat olanla olmayanı ayırmadır. İyi düzenlenmiş bir cümle, çın çın öten bir sözcük, uygun düşen dize, yinelemelerin meydana getirdiği bir biçim *şiirsel*'dir, güzelduygusal değil. Bunların sanata yükselebilmesi için daha çok şeyler gerekir.

HİKÂYECİ – Demek, Karacaoğlan'ın şiiri de küçük bir düzen içinde kaldığından ve başı olana eremediğinden değerli olamıyor.

ŞAİR – Yalnız Karacaoğlan'ın değil, bütün öteki halk şairlerinin şiirleri de öyle. Ama ne var, bu şiirler içinde kimi zaman güzelduyusal olana ulaşanlar da vardır.

HİKÂYECİ – Sözlerinizden anladığıma göre, sizin karanlık şiirleri beğenmeyişiniz de onları *şiirsel* buluşunuzdan ileri geliyor.

ŞAİR – Tam üstüne bastınız. Güzelduyusal olana ulaşabilmek için şiirin ilkin bir aydınlığa erişmesi gerek.

HİKÂYECİ – Nedir, *güzel* olanda bir de anlaşılamayanın, çözümlenemez olanın payı yok mu?

ŞAİR – Bunu gençler söylese ses çıkarmam. İnsanlar, gençlikte, gerçekten uzak durmayı severler. Boyuna karanlığa, bilinmeyene yönelirler. Gizemciliğe, doğaüstüne eğiliş ilk yaşların özünde, mayasında vardır. Çocukların *Pekos Bill*'lere, *Tom Miks*'lere, *Arsen Lupen*'lere düşkünlükleri de bu yüzdendir. Ama, büyüyüp de, küçüklüklerinde, ergenliklerinde, kendilerini büyüleyen gerçeküstücü olayların boş bir düşten başka bir şey olmadığını anlayınca artık yüzlerini gerçek olana çevirirler. Şairlerin çoğu da, gençliklerinde, hep gerçeküstücü egzotik şiirler yazarlar. Şiirin gerçek yolunu görüp karanlığa ve bilinmeyene arka çevirmeleri çok sonra olur.

HİKÂYECİ – Delikanlılıklarını geçirdikten sonra bile karanlık duygulardan kurtulamayan şairlere ne buyurursunuz?

ŞAİR – Onlar küçük şairler, ergenlikten kurtulamamış olanlardır.

HİKÂYECİ – Siz nerdeyse Haşim'e de şair değil diyeceksiniz. Oysa, Haşim'in şu gerçeküstücü şiiri ne de *güzel*'dir:

Nasıl istersen öyle dinle, bakın:
Dalların zirvesindeyiz ancak
Yarı yoldan ziyâde yerden uzak
Yarı yoldan ziyâde mâha yakın.

ŞAİR – Yanılıyorsunuz. Haşim'in bu şiiri aydınlık bir şiirdir. Okuyana bir şeyler düşündürtüyor. Ötekiler ise insana hiçbir şey düşündürtmüyor.

HİKÂYECİ – Siz karanlık şiirlerin kimilerini insana bir şeyler düşündürtüyor diye alıp bağrınıza basıyorsunuz, kimilerini ise toptan suçluyorsunuz. Bunun bir ölçüsü olmak gerekmez mi?

ŞAİR – Bunların ölçüsünü yukarda açıkladım sanıyorum: Gerçeklik. Nedir, gerçek olanı anlatmak da türlü türlüdür. Kimisi gerçeği bütün çiğliği, bütün çıplaklığıyle verir. Kimisi ise buzlu bir cam arkasından gösterir.

HİKÂYECİ – Gerçeği buzlu cam arkasından gösterenlerle karanlık, yani gerçeküstücü şiir yazanlar aynı çizgi üzerinde değiller mi?

ŞAİR – Hayır, aynı çizgi üzerinde değiller. Birinciler gerçeği göstermek istiyorlar, ötekiler ise karanlı-

ğı. Doğrusu, karanlık şiire yönelenler biraz da şiirin sıkısından uzaklaşanlardır. Bunlar şiirin o sıkı düzenini, yoğunluğunu elde edecek güçte insan olmadıkları için kurtuluşu karanlık ya da gölgelik bir alana sığınmakta buluyorlar. Bunların karanlığı sevmesi, karanlığın çirkinlikleri örtmesindendir.

HİKÂYECİ – Hoş söylüyorsunuz ama, çağımız bir araştırma çağı. Şiirin çeşitliliğini hoşgörüyle karşılamamız gerekmez mi?

ŞAİR – Araştırmayı ben de severim. Nedir, araştırma demek, şiirin olanaklarını aşmak demek değildir. Belki hatırlarsınız, bir zamanlar, bir eleştirmen, bir şair için şöyle demişti: "Büyük şiirin kapısını zorluyor." Araştırma kapıyı zorlamakta değil, içeri girebilmektedir.

HİKÂYECİ – Ben şairlerin çeşitli yollardan yürümelerini her şeyden yeğ tutuyorum.

ŞAİR – Çeşitliliğin edebiyatı zenginleştireceğini ben de kabul ederim. Ama çeşitlilik adına birtakım tatsız tuzsuz dizeler düzmenin âlemi var mı?

HİKÂYECİ – Bu düşüncenize katılmıyorum. Siz şiiri bir basitliğe, bir darlığa, bir sıkıntıya iteliyorsunuz. Hem şu var ki: bu karanlık şiirler başarısız bile olsa, bu yolun bir çıkmaz olduğunu göstermek bakımından önemli sayılmazlar mı?

ŞAİR – Biz böylesine bir öğretiye gerek duymu-

yoruz ki... Şunu da düşünün: Bir insan, adam öldürmenin kötü bir şey olduğunu anlatmak için adam öldürmeye kalkar mı?

HİKÂYECİ – Peki, siz karanlık şiir yazan şairlerimizin topunun yanıldığına mı inanıyorsunuz?

ŞAİR – Niçin olmasın? Bir şair ya da bir çağın, bir yüzyılın bütün şairleri, kimi zaman, yanlış yola sapmış olabilir. Valéry, Fransızların aşağı yukarı üç yüzyıldan beri gerçek şiiri yanlış bellediklerini söylemez mi?

HİKÂYECİ – Ne derseniz deyin, karanlık şiir yazanlar yeni'yi, bilinmeyen'i arayanlardır.

ŞAİR – Yeni'yi mi?

HİKÂYECİ – Baudelaire'in şu dizelerini hatırlasanıza:

Plonger au fond du gouffre, Enfer ou Ciel, qu'importe?
Au fond de l'Inconnu pour trouver du nouveau.

Yeni'yi bulmak için Cehennem'e, Yedikat Göğe, Bilinmeyenin ülkesine inmekten başka çare var mıdır?

ŞAİR – Baudelaire'in bu sözünün işinize yarayacağını ummayın. Baudelaire onu, her ne pahasına olursa olsun yeni'yi aramayı öğütlemek için söylemiştir. Yoksa insanları cehenneme çağırmak için değil.

Bakın, ben size bir şey açıklayayım: radyoda, plaklarda sık sık dinlediğimiz bir mambo var, hatırladınız mı?

HİKÂYECİ – *Mambo İtalyano* mu?

ŞAİR – Ta kendisi. Bu mambonun müziği bize yukarı dereceden ya da aşağı dereceden bir haz veriyor. Şarkının sözlerini anlamadığımız zaman bu haz hep aynı çizgi üzerindedir. Ama arada bir anlamını çözebildiğimiz sözler geçince müzikten aldığımız haz çoğalıyor.

HİKÂYECİ – Ha gayret, siz nerdeyse işi kantoculuğa çevireceksiniz.

ŞAİR – Alay etmeyin. Düşünürseniz siz de benden yana çıkarsınız. Şarkıda:

Hey mambo
Hey mambo
Mambo makaroni

gibi anlaşılır sözler geçtikçe müzikten duyduğumuz haz biraz daha fazlalaşmıyor mu?

HİKÂYECİ – Evet ama *Mambo İtalyano* bir sanat ürünü değil ki...

ŞAİR – Olmasın. Ben size *Mambo İtalyano*'nun bir sanat ürünü olduğunu anlatmaya çalışmıyorum ki... Ben size aydınlığın, gerçeğin estetik *haz*'za temel olduğunu göstermeye uğraşıyorum.

HİKÂYECİ – Vallahi bilmem. Konuşmamız gittikçe acayipleşiyor da...

ŞAİR – O halde siz yabancı dille yazılmış şiirlerden de zevk alıyorsunuz.

HİKÂYECİ – Bunu da nerden çıkardınız?

ŞAİR – Öyle ya, şiirde anlam aramadığınıza göre bir Fransız, bir Alman şiirinden de haz duymanız gerek.

HİKÂYECİ – Karanlık şiir, anlamı olmayan şiir demek değildir ki... Onun da kendine göre bir anlamı, bir mantığı vardır. Nedir, bu mantık özel bir mantıktır.

ŞAİR – Şiirin özel bir mantığı olduğunu ben de kabul ederim. Az önce, kimileri gerçeği buzlu bir cam arkasından gösterirler demiştim ya, bu da o demektir: özel mantık. Ama bu özel mantığın bir amacı vardır: gerçeği vermek. Karanlık, daha doğrusu, alaca karanlık şairlerimiz ise gerçeğe arka dönüyorlar. Bunlar sözcüklerin uyumundan, yan yana gelişinden ortaya çıkan *parça - güzellik*'lerle yetiniyorlar. Oysa, sözcüğün bir başına olan ya da öteki sözcüklerle yan yana gelmesinden doğan uyumu, şiir olanı vermekten çok uzaktır.

HİKÂYECİ – Gençler de şimdi böyle yazmıyorlar mı? Cemal Süreya'nın, Turgut Uyar'ın şiirleri ka-

ranlık değil mi? Hele Edip Cansever! Öyle sanıyorum ki, bu şair anlaşılmayan'a özel bir saygı besliyor.

ŞAİR - Haksızlık ediyorsunuz. Cemal Süreya'nın şiirine nasıl olur da aydınlık değil diyebilirsiniz?

Yeni sözler buldum bir nice seni görmeyeli
Daha geniş bir gökyüzünde soluk aldıracak şiire
Hadi bir de bunlarla çağır gelsin aslan heykelleri
Oldurmanın yıkmanın yeniden yapmanın aslan heykelleri
Olduran yıkan yeniden yapan gözlerini seviyorum kaç kişi
Bir senin gözlerin var zaten daha yok
Ya bu başını alıp gidiş boynundaki
Modigliani oğlu modigliani

Turgut Uyar'ın şiirleri de öyle: ışıl ışıl. Edip Cansever'e gelince, onun gerçeği bir şiirinin adına çok uyuyor: Şekerli Gerçek. O, gerçeği şekere buladıktan sonra okurlarının karşısına çıkarıyor. Cemal Süreya'nın şimdi size okuduğum şiiri için de aynı şeyi düşünebiliriz.

HİKÂYECİ - Peki, bunların ölçüyü kaçırıp da şekeri ağdalaştırdıkları olmuyor mu?

ŞAİR - Bu, her şairin başına gelebilir. Şair, boşlukla gerçek arasında boyuna gidip gelen kişidir. Bu arada, ayağı sürçen şairleri yeyni tutmamalıyız. Hani,

bütün serüven de bu gidip gelmededir. Yanılanlar, bir uca gidince, orda kalıp geri dönemeyenlerdir.

HİKÂYECİ – Bakıyorum, bu sözlerle siz de karanlığa göz kırpıyorsunuz.

ŞAİR – Doğrusunuz, ben de karanlığa göz kırptım. Ama o kadar, sadece bir göz kırpma. Hadi, kalkın da artık biraz İstinye'ye doğru yürüyelim. Sonbaharda Boğaz'a doyum olmuyor.

HİKÂYECİ – Ben de size aynı şeyi söyleyecektim: Yeniköy'e uzanalım da, oradan Boğaz'ın gölleşmesini seyredelim diyecektim.

ŞAİR *(Ayağa kalkarak)* – Demek bu sözlerle ben de karanlığa göz kırpmış oldum.

HİKÂYECİ *(Şairin arkasından giderek)* – O kadar üzülmeyin, yalnız kaldığım vakitler ben de aydınlığa el ediyorum. Nasıldı o:

Hey mambo
Hey mambo
Mambo makaroni

(ŞAİR ile HİKÂYECİ kol kola girer, köşklerden birinden gelen bir müziğin sesine ayak uydurarak İstinye'ye doğru yol alırlar.)

DEVENİN PABUCU

Beyazıt'ta Küllük kahvesi. Saat 12'yi biraz geçmiştir. Gerçek bir hoşluk içindeki üniversiteli kızlar yavaş yavaş Emin Efendi lokantasına dolmaya başlamıştır. Kahve masalarından birinde ŞAİR oturmaktadır. Derken ELEŞTİRMEN görünür.

ŞAİR – Oh, oh. Demek siz buralardasınız. Karpuz kabuğu denize düşmeden İstanbul'a gelebiliyorsunuz ha?

ELEŞTİRMEN – Ben Ankara'nın sıcağından kaçıyorum. Mayıstan sonra oralarda durulmuyor. Ama İstanbul'da eskisi gibi değil. Bu aylarda bile, insan temmuzda, ağustostaymış gibi bunalıyor. Bu gidişle yazı geçirmek için kendime daha serin bir şehir aramam gerekecek.

ŞAİR – İyi doğrusu. Ben yorganı daha üzerimden atamadım. Hoş, biz sizin gibi, eski toprak değiliz. Bizim kuşak pek çürük çarık şey.

ELEŞTİRMEN – Bunu siz mi söylüyorsunuz? *(Kahveciye)* Az şekerli bir kahve, okkalı olsun. *(Şaire)* Bunu yeni yetişen şairler duymasın.

ŞAİR – Canım, siz de sözümü genişletmeye kalkmayın hemen. Benim sözüm edebiyata değil. Diyeceğim, rüzgârı, soğuğu, içkiyi umursamayanlarımız pek az. Bakın, Orhan Veli'yi pek erken yitirdik. Sait Faik'in de karaciğerinde bozukluk olduğunu duymuşsunuzdur. Bana gelince, hava biraz nemlensin, romatizmalarım azıyor. Gerçeğini isterseniz, bizim kuşak edebiyatının öyle sağlam temeller üzerine oturduğu da pek söylenemez hani.

ELEŞTİRMEN – Sizinle çoğu zaman anlaşıyoruz. Sizde sorunlara yürek kaldırıcı bir gözle bakmasını bilen bir yön var. *Melâli anlamayan nesle aşinâ değiliz.*

ŞAİR – Evet, ortak yönlerimiz olacak kuşkusuz. Bir kez, siz sağduyuyu hiç elden bırakmazsınız.

ELEŞTİRMEN – Bu, herkeste bulunan bir şey.

ŞAİR – Yoo, öyle demeyin. Ben sağlam düşüncenin ne olduğunu ilk sizin yazılarınızda gördüm.

ELEŞTİRMEN – Ya sizin düş zenginliğinize ne demeli?

ŞAİR – Sizin o akıcı diliniz...

ELEŞTİRMEN – Sizin o telli pullu dizeleriniz...

ŞAİR – Sizin konuya perende attırma gücünüz...

ELEŞTİRMEN – Ya sizin kimseninkine benzemeyen açmazlarınız...

ŞAİR – Bu memlekette eleştirmen varsa o da sizsiniz.

ELEŞTİRMEN – Bana en uyanık, en kavrayışlı şair kim diye sorsalar sizi gösteririm.

ŞAİR – Beni şımartıyorsunuz. Siz, siz, siz bir dâhisiniz.

ELEŞTİRMEN – Siz ustalar ustasısınız.

ŞAİR *(Kahveciye)* – Çabuk bırak kahveyi. *(Eleştirmene)* Siz bir söz hokkabazı, bir büyücüsünüz.

KAHVECİ – Benimle alay mı ediyorsunuz?

ELEŞTİRMEN *(Kahveciye)* – Çekil, çekil, sözümüz sana değil. *(Şaire)* Siz büyünün ta kendisisiniz.

KAHVECİ – Vay canına.

ŞAİR – Ben sizin kadar zeki, sizin kadar duygulu bir insana rastlamadım.

ELEŞTİRMEN – Benim elimde olsa sizi milletvekili yapardım.

ŞAİR – Ben de sizi Milli Eğitim Bakanlığı'na getirirdim.

ELEŞTİRMEN – Oralarda gözüm yok benim. Yeryüzündeki şu son bir iki günümü dırıltısız, kaygısız geçireyim, yeter de artar bile bu bana.

Dünyada ne ikbâl ne servet dileriz.
Hattâ ne de ukbada saadet dileriz

Aşkın gül açan bülbül öten vaktinde
Yâranla tarab yâr ile vuslat dileriz.

Nasıl iyi söylenmiş mi?

ŞAİR – Evet, evet ama.

ELEŞTİRMEN – Bilirim siz bu şiirleri beğenmezsiniz. Bu konuları yitirilmiş bulursunuz.

ŞAİR – Yalnız konusu değil, vezni de yitirilmiş. Söyleyecek bir şeyleri bulunan bir şairin aruzla ne alış verişi olabileceğine aklım ermez benim.

ELEŞTİRMEN – Yapmayın canım. Nedim'leri, Naili'leri bir kenara mı iteceksiniz? Arûz, bu şairlerin şiirleriyle yeni sesler kazanmıştır, yeni sesler, yepyeni sesler.

ŞAİR – Evet kazandı. Yahya Kemal'le, hele Ahmet Haşim'le çok şeyler kazandı. Gelgelelim bugünün şiiri öyle dar kalıplar arasında bunalıp kalmak istemiyor.

ELEŞTİRMEN – Hececiler de aynı şeyi söylüyordu. Nasıldı o? Haa, evet. "Biz şimdi başka bir yeni ahenge bağlıyız." Yeni âhenk. Sonunda bu yeni âhengin ne olduğunu gördük. Siz şimdi hecenin aruzu aştığını söyleyebilir misiniz?

ŞAİR – Haklısınız belki. Hececiler aruzun dışına çıkmak zorunluluğunu duymasına duymuşlardı. Ama

aruzun dışında ne yapılabileceğini bilmiyorlardı. Onların en kabadayıları koşmaların o pek bilinen altı-beş'li sesine biraz daha oynaklık vermekten öteye geçememiştir. Ama bu, şimdilerde ortalığı kaplayan yeni şiirin de, özgür şiirin de başarıya ulaşamayacağı anlamına gelir mi?

ELEŞTİRMEN – Matematik bakımından gelmemesi gerek.

ŞAİR – Hem ne var, hececiler ya da hececilerin çoğu hiçbir iş yapmadı ama Cahit Sıtkı, Ahmet Muhip yeni ufuklara, yeni biçimlere vardılar.

ELEŞTİRMEN – Genç şairlerimizin çoğunu severim. Samih Rifat'ın oğlu olsun, o İzmir'de, Urla'da mı avukatlık yapan delikanlı olsun hoş şiirler yazıyorlar doğrusu. Üstelik benim yazılarımı da hiç kaçırmıyorlar. Ama siz gelin de, onların şiirinde Galib'in:

Yine zevrak-i derunum kırılıp kenare düştü
Dayanır mı şişedir bu reh-i sengsare düştü.

ikiliğindeki derinliği bulun bakayım.

ŞAİR – Şeyh Galib'in ikiliği, ya da bu ikiliği taşıyan gazel güzel olabilir. Yapısı, sesi bizim içimizi açabilir. Gelgelelim, bu renklilik, bu aruzdan gelen renklilik dışında da güzellik yok mudur? Külebi'nin:

Pasinlerdeki köyümüzün
Sokakları beyazdı.
Pasinlerdeki köyümüzün
Sokakları beyazdı;
Sonra ovalar gördüm ki
Ya çöldü ya ayazdı.

dizelerinde Galib'in sıcaklığını bulmuyor musunuz?

ELEŞTİRMEN – Külebi'nin şiirlerini bilirim. onun *Şarkılı Kahve*'sini birkaç kez okudum. Yalnız ne bileyim, şimdi sizin andığınız şu şiirde:

Pasinlerdeki köyümüzün
Sokakları beyazdı.

demek için insanın şair olmasına gerek var mı?

ŞAİR – *Adamın Biri* demek istiyorsunuz herhalde. *Şarkılı Kahve* Sabahattin Kudret'in kitabıdır çünkü. Ama darılmayın, sayın büyüğüm, ben sizi anlamıyorum. Siz, hem yeni şiiri seviyorum diyor, hem de yeni şiirin en sağlam örneklerinden birini yazmak için insanın şair olmasına gerek olmadığını savunuyorsunuz.

ELEŞTİRMEN – Yeni şiiri, yeni şairleri beğenmesine beğeniyorum. Ama benim demem başka. Aruzun bir sesi var ya, işte o kalkınca geride ne kalır diye merak ediyorum ben.

ŞAİR – Siz yani her şiirin bir fâilâtün'lü, bir feilâtün'lü sese mi dayanması gerekeceğini düşünüyorsunuz?

ELEŞTİRMEN – Değil elbet. Bu sesin dışında da sesler olabilir. Nedir, bu ses bir divan dizesi gibi...

ŞAİR – Dört başı bayındır sayılmaz değil mi?

ELEŞTİRMEN – Hah, tamam. Bakın anlaşıyoruz.

ŞAİR – Anlaşmıyoruz. Divan şiirinin bir değeri olduğu üzerinde birleşiyoruz da yeni şiirin divan şiirini aratmayacak bir şiir olduğunda bağdaşamıyoruz.

ELEŞTİRMEN – Peki siz "Yine zevrak-i derunum kırılıp kenare düştü." dizelerindeki sözcük dizisinin bir iç zenginliği olduğuna inanmıyor musunuz?

ŞAİR – Sözlerimden buna inandığım anlaşılıyor galiba. Yalnız ben diyorum ki Cahit Külebi'nin, Oktay Rifat'ın, Orhan Veli'nin, Necati Cumalı'nın şiirlerinde de en azdan bu iç zenginliği vardır. Gerçi bu, aruzun şu bilinen kalıplarına dayanmıyormuş, varsın dayanmasın. İstenen şey aruz kalıplarını mı kullanmaktır, yoksa bir şiir örgüsü, bir güzellik düzeni mi yaratmaktır?

ELEŞTİRMEN – İşi bu kılığa sokarsanız bir güzellik düzeni yaratmaktır derim. Ama sorarım size, bu güzellik düzeni belli kalıplara, belli seslere dayanmadan yaratılabilir mi?

ŞAİR – Yeni şiirin kuruluşu belli seslere dayanmıyor ama onun da, özgür şiirin de bir sesi var. Kendine özgü bir sesi. Hem de her özgür şiire göre değişen bir sesi var.

ELEŞTİRMEN – *Ağaca bir taş attım*
Düşmedi taşım,
Düşmedi taşım.
Siz bunda mı ses buluyorsunuz?

ŞAİR – Bu dizelerde ses olup olmadığını araştırmağa gerek yok. Bunlarda ses şöyle dursun, güzellik bile yok. Hem siz, ne diye, bir şairin alay olsun diye yazdığı bir şiiri, şiirciği alıp da bütün bir yeni şiiri suçlandırmağa kalkıyorsunuz? Sizin o Bâkî, o Fuzulî efendilerinizin lâf olsun diye yazılmış hiç şiiri yok mu sanki? Sonra şunu unutmayın ki, yeni şiirin de dayandığı birtakım temeller var. Yeni şair aruzun, hecenin belli kalıplarını kullanmıyor ama, yeni bir ses yapısına varabilmek için, daha önce yazılmış şiirlerden, kendi şiir örgüsüne uyacak ses yapılarından, ses parçacıklarından yararlanma yolunu da elden bırakmıyor.

ELEŞTİRMEN – Bu yüzden de hep birbirlerini taklit ediyorlar değil mi?

ŞAİR – Taklide düşenler işin yabancıları, çömezler, şiirciler. Ustalar, gerçek şairler değil.

ELEŞTİRMEN – Yani ustalar işi çaktırmadan mı yapıyorlar?

ŞAİR – Öylesi değil elbet. Bir türküden bir dize alalım: "Sinanoğlu derler benim bir adım." İşte şimdi şu dize var ya, usta bir şair bu dizedeki deyişi, bu dizedeki sesi alıp bambaşka bir dize çıkarabilir bundan. O dizenin de "Sinanoğlu derler benim bir adım." dizeleriyle hiçbir ilgisi bulunmaz. Ama bu dize bir şiircinin eline geçmişse, o şiirci, dizenin yapısından değil de söylediği şeyden, konusundan yararlanmağa bakar. "Ahmet Topçu derler benim bir adım" türünden bir şeyler yumurtlayınca da her işin olup bittiğini sanır.

ELEŞTİRMEN – Tuhaf şey. Demek usta bir şair bir şiirin iç sesini, toy bir şair de anlamını aşırır öyle mi?

ŞAİR – Edebiyat eserleri, sanat ürünleri başka türlü mü yaratılır sanıyorsunuz? Hepsinde kendinden önceki eserlerin etkisi yok mudur?

ELEŞTİRMEN – Desenize ben pek bilisiz kalmışım. İşin kolayı dururken hep dolambaçlı yollarda tüketmişim kendimi.

ŞAİR – Yani siz hiç düzyazı ve şiir düzeninden ya da konuşma biçimlerinden bir şeyler almadığınızı mı söyleyeceksiniz?

ELEŞTİRMEN – Devenin pabucu.

ŞAİR – Kızmayın hemen. Bakın az önce, desenize ben bilisiz kalmışım gibilerde bir laf etmiştiniz.

ELEŞTİRMEN – Beni bilgisizlikle mi suçlandıracaksınız.?

ŞAİR – Acele etmeyin. Ben pek bilisiz kalmışım sözü size bir yerden alınmış gibi gelmiyor mu? Söz gelişi Ahmet Vefik Paşa'nın Molière adaptasyonlarındaki ya da rahmetli Naşit'in tuluat oyunlarındaki konuşmaları hatırlatan bir çeşni yok mu bunda?

ELEŞTİRMEN – Allah, Allah. Siz nerdeyse, benim, kitaplardan çıkardığım cümlelerle konuştuğumu söyleyeceksiniz.

ŞAİR – Nasıl düşünürseniz düşünün. Yazarken, konuşurken, siz de, ben de daha önce yazılmış, söylenmiş, bir ulusun diline geçmiş cümle ve deyiş biçimlerine dayanırız.

ELEŞTİRMEN – Buna benzer bir şeyleri frenklerin şu Victor Hugo'su da ortaya atmış galiba.

ŞAİR – Hugo değil Aragon. Ona bakarsanız, *o herkes taklit eder ama taklit ettiğini söylemez* diyor.

ELEŞTİRMEN – Yani siz sanatın bir taklitçilik olduğuna mı inanıyorsunuz?

ŞAİR – O kadar çıkmayın. Aragon'un sözünde doğrular kadar yanlışlar da var. Şair birtakım deyiş biçimlerinden yararlanır elbet, birtakım biçimleri başka biçimlere geçmek için atlama tahtası olarak kullanabilir. Ama bu hiçbir vakit taklide uzanmamalıdır.

ELEŞTİRMEN – Demek Aragon bu taklidin sınırı üzerinde yanılmış oluyor.

ŞAİR – Aşağı yukarı öyle. Aragon'un bir dizesi var:

François, kral François, Pavie'de ölmüş değil.

Aragon işte bu dizeyi La Fontaine'in:

Midas, kral Midas, eşek kulakları var onun.

dizesinden aldığını söylüyor. Böyle bir açıklama bir erdem örneği sayılabilir. Ama bir insanın ben taklitçiyim demekle taklidi geçer akçe yapmasına yol var mı?

ELEŞTİRMEN – Olmaması gerek. Aragon'un bir dizesi de "Ahmet Topçu derler benim bir adım." dizesi türünden.

ŞAİR – Aragon düşüncesini savunmak için bir de Apollinaire'in adını karıştırır işin içine. Apollinaire'in, diyor, küçük bir not defteri vardı, söz gelişi Lamartine'i okurken taklit edilecek dizeleri oraya yazardı. Bunu koz olarak öne sürmek önemli bir şey mi sanki?

ELEŞTİRMEN – Kiminin belleği kuvvetlidir not defteri kullanmaz, kiminin belleği işe yarayacak gibi değildir not defteri kullanır. Burada not defterinin yaptığı işin belleğin yaptığı işten öteye geçmemesi gerek.

ŞAİR – Değil mi ya. Hem ana sorun o değil. Ara-

gon bir gerçeğe varmak, bizi sözlerine inandırmak istiyorsa, Apollinaire'in not defteri tutuşuna değil, başka dizeleri, başka şiirleri taklit edip etmediğine bakmalıdır.

ELEŞTİRMEN – Bu kez de ben sizi anlamıyorum diyeceğim. Az önce, yazarken, konuşurken bir ulusun diline geçmiş cümle ve deyiş biçimlerinden yararlanıyoruz gibilerde bir şeyler geveliyor ve beni bunun farkında olmamakla suçlandırıyordunuz. Şimdiyse, Hugo mudur, Aragon mudur, her ne karın ağrısı ise, deyiş biçimlerinden yararlandı diye adamcağızı yerin dibine geçirdiniz. Bu çelişme sizi rahatsız etmiyor mu?

ŞAİR – Ben çelişmeye düşmüyorum. Ben şiirin biçimlerden biçimlere geçiş olduğuna inanıyorum. Bu arada taklide düşmek tehlikesine de işaret etmeğe çalışıyorum.

ELEŞTİRMEN – Doğrusu deminden beri sizi uslu uslu dinledim. Hayli kitap karıştırdığınız anlaşılıyor. Ama benim gerçek düşüncemi sorarsanız, bir dediğiniz bir dediğinizi tutmuyor. İlkin, bizim kuşağın edebiyatı öyle sağlam temeller üzerine oturmuş değildir der gibi oldunuz, sonradan lafı yeni şairleri kıyasıya övmeğe çevirdiniz.

ŞAİR – Bugün yeni bir şiir, yeni bir anlayış var.

Ama yeni şiir yolunda ilerleyen bu şairlerden birine gidin de yeni şiirin ne olduğunu sorun, aval aval baksın sizin suratınıza. Ben, bizim kuşak üzerinde, arada bir, kara kara düşüncelere saplanıyorsam, bu yüzden saplanıyorum.

ELEŞTİRMEN – Demek bu yeni sanat denen şamata hiç de bilinerek, ölçülerek yapılmıyor ha?

ŞAİR – Bilinerek yapılıyor ya da yapılmıyor. Ortada yeni bir şiir, yeni bir edebiyat var ya. Ortada eski edebiyatın pabuçlarını dama atmış bir edebiyat var ya.

ELEŞTİRMEN – Bakındı hele. Eski edebiyatın pabuçları dama atıldı ha? Sen biraz çizmeden yukarı çıkıyorsun arkadaş, çokça yukarı çıkıyorsun.

ŞAİR – Ne yapalım, bugünkü şiir, eski şiirden üstünse, bunu ortaya koymayalım mı?

ELEŞTİRMEN – Yoo, o saçma sapan yeni şiirlerin, üstün eserler gibi gösterilmesine gelemem doğrusu.

ŞAİR – Nasıl, nasıl, sen yeni şiire saçma sapan mı diyorsun?

ELEŞTİRMEN – Diyorum ya. Sana da ne konuştuğunu bilmeyen, çelişki içinde bocalayan bir mantık eskisi diyorum.

ŞAİR – Ya sen, ya sen? Senin gibisine de hâfız derler hâfız.

ELEŞTİRMEN – Kabahat bende. Kalkmış senin gibi bir bobstille çene yarıştırıyorum.

ŞAİR – Ben de kalkmış senin gibi yazılarından bunaklık akan biriyle tartışma yapıyorum.

ELEŞTİRMEN – Ya sen kendi şiirlerini bir şey mi sanıyorsun? Nedir o iri iri lâkırdılar, cart curtlu dizeler?

ŞAİR – Fazla ileri gidiyorsun. Benim şiirlerim, senin yazıların gibi küf kokmuyor, hiç değilse.

ELEŞTİRMEN – Senin şiirlerin baştan başa zibidiliklerle dolu.

ŞAİR – Ya seninkiler? Hepsi imlâ yanlışları, deyiş hatalarıyla kaplı.

ELEŞTİRMEN – Bu memlekette zekâsı kısır, hayali züğürt bir sanatçı varsa, o da sensin.

ŞAİR – Sen, sen, sen sanatçı bile değilsin. Senin gibiler Mahmutpaşa'da işportacılık yapmalı işportacılık.

ELEŞTİRMEN – Sen de Haydarpaşa'da yük taşısan iyi edersin.

ŞAİR – Sen, sen utanmazm, görgüsü kıt herifin birisin.

ELEŞTİRMEN – Bu kadarı fazla. Bu kadarı çok fazla. Sana iyi bir terbiye vermek gerek. Gideyim de her yere haber salayım. Sana şöyle dört dörtlük bir kötek attırayım da gör. Seni gidi milliyetsiz seni.

ŞAİR *(Eleştirmenin arkasından giderek)* – Hiç telâşlanma, hiç telâşlanma. Şimdiler senin gibileri ticanî diye yakalıyorlar.

KAHVECİ *(Her ikisinin arkasından koşarak)* – Kahve parası baylar, para vermeden nereye kaçıyorsunuz?

1953

HER ŞAİR NELER BİLMELİDİR

ELEŞTİRMEN'in evinde yazı odası. ELEŞTİRMEN gecelik entarisiyle XV. Louis işi bir koltukta oturmaktadır. Yerdeki Yağcıbedir kiliminde ise DELİKANLI vardır.

DELİKANLI – Sayın büyüğüm, bana nasıl şair olunabileceği üzerine kimi açıklamalarda bulunabilir misiniz?

ELEŞTİRMEN – Nasıl şair olunur öyle mi? Hi, hi, hi. Nasıl şair olunur? Şairlik çok ince bir iştir.

DELİKANLI – Ben de onu bildiğim için...

ELEŞTİRMEN – Peki, peki kulaklarını iyice aç. Bu iş acımağa gelmez. Çevrendekilere karşı amansız bir savaşa girişeceksin. Bilirsin ya: *Zampok eyin pi.*

DELİKANLI – Nasıl, *zampok eyin pi* mi?

ELEŞTİRMEN – Yani iki cambaz bir ipte oynamaz.

DELİKANLI – Bu, o demek mi?

ELEŞTİRMEN – Arıburnu'nun şiirine göre aşağı yukarı öyle. Ya da buna ip neye kopmaz da diyebiliriz.

DELİKANLI *(Kendi kendine)* – *Zampok eyin pi, zampok eyin pi.*

ELEŞTİRMEN – İki cambaz bir ipte oynayamayacağına göre de vur vurabildiğin kadar, hiç çekinme vur.

DELİKANLI – Kimlere vuracağım, yazarlara mı?

ELEŞTİRMEN – Evet, hem de işe düzyazıcılardan başlayacaksın.

DELİKANLI – Niçin onlardan başlıyorum?

ELEŞTİRMEN – Şair olduğun için, anlıyorsun ya dikkati çekmemek gerek.

DELİKANLI – Düzyazıcıların topunu birden kötülemeye kalkışırsam bu da göze batmaz mı?

ELEŞTİRMEN – Tam tersine, herkesi kötüleyince, ne ince adam, kimseyi beğenmiyor, derler. Dur, bu işin başka bir yolu da vardır.

DELİKANLI – Nasıl?

ELEŞTİRMEN – Söz gelişi Ahmet Hamdi'nin, Sait Faik'in adlarını hiç anmamağa bak.

DELİKANLI – Yani bu yazarları anmamak yoluyla mı küçümsemiş olacağım?.

ELEŞTİRMEN – Sen iyi bir öğrencisin.

DELİKANLI – Arada bir coşup da anmak istersem?

ELEŞTİRMEN – Anma dedim ya. Anmamak

yüz deyüz verimlidir. Aynı şeyi Falik Rıfkı için de yap.

DELİKANLI – Ben Falih Rıfkı'yı severim. Onun nasıl olur da yüzüne kara vurmağa çalışabilirim?

ELEŞTİRMEN – Peki, Falih şimdilik dursun.

DELİKANLI – Yani kimilerine dokunmamaya izin veriyor musunuz?

ELEŞTİRMEN – Öylesi değil. Falih'in gazetesi var, günün birinde işin düşebilir. Ama istersen, onu da kahvelerde, topluluklarda yerersin.

DELİKANLI – Peki geriye kalanlar için ne yapacağım?

ELEŞTİRMEN – Orhan Veli'yle Haşim'in şiirlerini şöyle bir beğendiğini söyler ama düzyazılarını adamakıllı yere vurursun. Ötekilerini ise hiç durma, yatır yere. Yakup Kadri için şöyle de diyebilirsin: "Yakup Kadri'yi seven beni sevmesin, beni seven Yakup Kadri'yi sevmesin."

DELİKANLI – O neden öyle?

ELEŞTİRMEN – Kendini ortaya koyarak birini aşağılarsan etraftakilerin güveni artar.

DELİKANLI – Peki şairleri övecek miyim?

ELEŞTİRMEN – Öyle bir şey söyledim mi? Onları da yerle bir edeceksin. Bunun için kimsenin gözyaşına bakma. Vur, kır, topunu yere ser.

DELİKANLI – Düzyazıcıların tümünü tuşa getirdik, şairleri de bir bir kurt kapanına düşürecek olursak okurlar bize bir hoş bakmağa başlamazlar mı?

ELEŞTİRMEN – Şairlerden birkaçını övebilirsin. Ama, dikkat et, bunun için en işe yaramazlarını seç. Dur, hımbıllardan birini dâhi de ilan edebilirsin.

DELİKANLI – Tehlikesi yok mu bunun?

ELEŞTİRMEN – Niçin olsun? Dâhi dediğin adam nasıl olsa bir işe yaramayacağı için eninde sonunda, kendiliğinden elenir, meydan gene sana kalır.

DELİKANLI – İyi ama, öteki şairler çıkıp da sizin dâhi dediğiniz şairin ashında, fırınlarda ekmeğe tırnak atan bir yamaktan başka bir şey olmadığını söylerlerse?

ELEŞTİRMEN – Söyleyemezler.

DELİKANLI – Ya söylerlerse?

ELEŞTİRMEN – Söyleyemezler dedim ya.

DELİKANLI – Ya söylerlerse?

ELEŞTİRMEN – O zaman sen de onların o hımbılı kıskandıklarını ileri sürersin.

DELİKANLI – Habibî, Levnî diye bir şair yok ki...

ELEŞTİRMEN – Olmasın sen gene öv.

DELİKANLI – Bir şey soracağım: Demin Orhan Veli'nin, Haşim'in şiirlerini övebilirsin demiştiniz.

Böyle olunca karşımıza Orhan Veli, Ahmet Haşim gibi iki engel çıkmış olmaz mı?

ELEŞTİRMEN – Ben Orhan Veli'yle Haşim'in şiirlerini övebilirsin dedimse, bu, salt onların düzyazılarını batırmak içindi. Bir punduna getirip şiirlerini kötülemek gene senin elinde.

DELİKANLI – Nasıl?

ELEŞTİRMEN – Söz gelişi şöyle bir cümle kullanabilirsin: "Haşim'le, Orhan Veli'nin şiiri iyi olmasına iyidir ama, doğrusunu isterseniz, bunlar da pek bir şeye benzemezler." Burada bütün incelik "doğrusunu isterseniz" sözündedir.

DELİKANLI – Demek, doğrusunu isterseniz deyince işler düzeliyor.

ELEŞTİRMEN – Evet, bu "doğrusunu isterseniz" çok verimlidir. Her zaman insanın imdadına yetişir.

DELİKANLI – Siz müthiş bir adamsınız.

ELEŞTİRMEN – Dur, acele etme. Yazılarında virgül, nokta, noktalı virgül diye bir şey de kullanma.

DELİKANLI – Amann, sonra yazıdan hiçbir anlam çıkmaz.

ELEŞTİRMEN – Sen noktalar, virgüller olunca yazıdan daha iyi bir anlam mı çıkar sanıyorsun?

DELİKANLI – Ne bileyim ben?

ELEŞTİRMEN - Bilmezsen dinle. Başkalarından cümleler, düşünceler aşırmaktan da çekinme. Dahası, yere vuracağın yazıdan, ilkin, aşıracağını aşır, ondan sonra yere vur.

DELİKANLI - Peki bana sataşırlarsa ne yapayım!

ELEŞTİRMEN - Sataşsınlar, sen de sataşan herifi sataştığına da sataşacağına da pişman edersin.

DELİKANLI - Amann, bunu da anlatın.

ELEŞTİRMEN - İlkin, sana sataşan herife önem vermediğini belli edersin.

DELİKANLI - Bu nasıl olacak?

ELEŞTİRMEN - Sana saldıran yazıyı görmediğini, bunu bir arkadaşının sana gösterdiğini söylersin.

DELİKANLI - Bunu yüzde yüz yapmam gerek mi?

ELEŞTİRMEN - Başka yolu yok. Sonra adamın herhangi bir cümlesini alır parmağını cümlenin üzerine basar "Muştular olsun yeni bir Süleyman Nazif'imiz yetişiyor." diye yaygaraya başlarsın.

DELİKANLI - Bu cümle iyi bir cümle ise okurlar sizin bu işi çekemezlik yüzünden yaptığınızı anlamazlar mı?

ELEŞTİRMEN - Hayır, sen bir cümleye kötü diye işaret ettin mi, artık kimse o cümlede iyi bir taraf olduğunu açıklamağa cesaret edemez.

DELİKANLI - Korkarlar mı?

ELEŞTİRMEN – Korkmasalar da kötü damgası vurulan şeyleri aynen kabul etmek insanların hamurunda vardır. İnsanlar bir şeye güzel dendi mi ayaklanırlar. Kötü dendi mi ses çıkarmazlar.

DELİKANLI – Hallahallah!

ELEŞTİRMEN – Zaten iki kişiyi birbiriyle karşılaştırıp yere çalmak çok iyi sonuç verir.

DELİKANLI – O neden o?

ELEŞTİRMEN – Herkes bilir ki iki kişi kötülenince bu iki kişiden biri nasıl olsa işe yaramazdır.

DELİKANLI – Yamansınız doğrusu.

ELEŞTİRMEN – Bir de şu var: Yazarın 19. yüzyıldan kalma düşünceleri bulunduğunu da ortaya atabilirsin.

DELİKANLI – Sonra?

ELEŞTİRMEN – Bu düşüncelerin okul kitaplarındaki basma kalıp düşüncelerden ileri geçemediğini, yazarın da çoğu zaman ne dediğini bilmediğini öne sürersin.

DELİKANLI – Başka?

ELEŞTİRMEN – İstersen, yedi sekiz yabancı yazar adı sayar, yermeği düşündüğün sanatçının bunlardan aynı düşünceyi aşırdığını da yumurtlayabilirsin.

DELİKANLI – Peki kimse sizin çamur attığınızı anlamaz mı?

ELEŞTİRMEN – Anlayamaz, çünkü o kadar ya-

bancı yazarı ne siz ne de karşınızdakiler okumuştur. Okumadıkları için de sizin doğruyu söyleyip söylemediğinizi kestiremezler.

DELİKANLI – Buna, yere çaldığınız yazar da ses çıkarmaz mı?

ELEŞTİRMEN – O çıkarsa da durumda bir değişiklik olmaz. O hiçbir yazardan düşünce aşırmadığını doğrulamağa çalışırken sen yeni saldırmalara, yeni uydurmalara baş vurursun, yazarın savunmasına da ulusça gülündüğünü belirtirsin.

DELİKANLI – Ulusça gülündüğünü mü?

ELEŞTİRMEN – Evet. Bunu yüzde yüz söylemen gerek. Yazının önemli sayılabilmesi için bu ulusça gülündüğü sözü yüzde yüz kullanılmalıdır.

DELİKANLI – Hepsi bu kadar mı?

ELEŞTİRMEN – Bu kadar olur mu? Yazarın canını çıkaracaksın. Hiç durmaya gelmez: "Dikkat et, aşırmalarını açıklarım ha." diye gözdağı vermeyi de savsaklama.

DELİKANLI – Peki yazar açıkla derse.

ELEŞTİRMEN – Diyemez.

DELİKANLI – Ya derse.

ELEŞTİRMEN – Diyemez diyorum.

DELİKANLI – Ama ya derse?

ELEŞTİRMEN – İşte o zaman hapı yutarsın.

DELİKANLI – Yaa.. demek bu işte hapı yutmak da var.

ELEŞTİRMEN – Var, ama bu, pek bindebir olur. Çokluk, yazar senin nasıl bir adam olduğunu anlar da yeni çamurlara belenmemek için ilk çamuru alır, seve seve yüzüne sürer.

DELİKANLI – Bir şey daha sorayım: Kötülenen yazar akıl edip de, bir düşüncenin sekiz kişiden birden aşırılamayacağını, aşırılsa da kendisinden önce bu sekiz kişinin de aynı düşünceyi birbirlerinden aşırmış olmaları gerekeceğini söylerse ne yapayım?

ELEŞTİRMEN – Sahi kimi zaman böyleleri de çıkıyor. Ama bunun da kolayı var. Sen yanıtında bu nokta üzerinde hiç durmaz, doğrudan doğruya yazarın hırsızlığını göstermeğe çalışırsın.

DELİKANLI – Peki ama yazar hırsız değilse, bunu nasıl yapabilirim?

ELEŞTİRMEN – Şöyle: Fransızca ya da İngilizce bir cümle alır, bunun Türkçe karşılığını verir ve yazarın düşüncesini bu cümleden aşırdığını söylersin.

DELİKANLI – Ortada hiçbir benzeyiş yokken okurlar bu suçlamanın yersizliğini görmez mi?

ELEŞTİRMEN – Dostum sen biraz kaz kafalısın. Değil böyle biri Türkçe, biri İngilizce ya da Fransızca cümle, okurlar iki Türkçe cümle arasında bile

benzerlik olup olmadığını anlayabilirler mi sanıyorsun? Hem sonra, çeviriyi istediğin kılığa sokmak da senin elinde.

DELİKANLI – Hayret doğrusu.

ELEŞTİRMEN – Dur bak dinle, daha bitmedi. Bir yazarın yüzüne kara çalmak için başka bir yol daha var.

DELİKANLI – Amann, o nasıl?

ELEŞTİRMEN – Abuk sabuk bir cümle alırsın.

DELİKANLI – Peki o yazarda sizin istediğiniz o abuk sabuk cümle yoksa ne yapalım?

ELEŞTİRMEN – Ne delisin. Ben abuk sabuk cümleyi o yazardan alacaksın demedim ki... Bir yerden devşirirsin.

DELİKANLI – Sonra?

ELEŞTİRMEN – Sonra da bu cümleyi yazanın sanatçı olamayacağını bangır bangır bağırırsın.

DELİKANLI – O yazar dediğiniz kişi, bu düzme cümlenin kendisiyle bir ilgisi bulunmadığını söylemez mi?

ELEŞTİRMEN – Söyler ama, o söyleyinceye kadar senin yakıştırman dört bir bucağı kaplamış olur. O da artık işi yoksa, dokuza çıkan adını sekize indirmeğe çalışsın.

DELİKANLI – Çok uyanık bir yazarsınız doğrusu.

ELEŞTİRMEN – Uyanık olmak, kurnaz olmak

bu işin temeli. Kurnaz değilsen bu işe hiç başlama. Sonra bu işin bir de ayak politikası vardır.

DELİKANLI – O nasıl şey?

ELEŞTİRMEN – Birinin söylediği sözü bir başkasına taşıyacaksın.

DELİKANLI – Bundan ne çıkar?

ELEŞTİRMEN – Bundan bir şey çıkmaz ama, söylenen söz o başkasına gidinceye kadar kılık değiştirirse çok şey çıkabilir.

DELİKANLI – Yani bu iki kişinin arası mı açılır?

ELEŞTİRMEN – İki kişinin, dört kişinin, on kişinin. İşi iyi yürütebilirsen bütün yazarları birbirine düşürebilirsin.

DELİKANLI – Peki, bunun bir yararı var mı?

ELEŞTİRMEN – Hi, hi, hi. Niçin olmasın? Bütün yazarlar birbirine düşman kesilecek ama sen gene topunun dostu kalacaksın.

DELİKANLI – Bununla ne olur yani?

ELEŞTİRMEN – Hi, hi, hi. Ne mi olur? Hemen bir sanatçılar derneği kurar, kendini başkan seçtirirsin.

DELİKANLI – Bu da akıl mı?

ELEŞTİRMEN – Hi, hi, hi. Bu akıl değil ama, dernek başkanı olunca milletvekili seçilmek de var.

DELİKANLI – Hallahallah. Bu iş gerçekten çok inceymiş.

ELEŞTİRMEN – Ne sandın?

DELİKANLI – Özür dilerim, bütün bunlar bir insanın nasıl eleştirmen olabileceğini anlatıyor, bense sizden nasıl bir şair olunabileceğini öğrenmek istiyordum.

ELEŞTİRMEN – Nasıl şair olunur öyle mi? Amma yaptın ha, bunu ben bilseydim eleştirmen olur muydum?

DELİKANLI – Ne bileyim, kimileri öykü ve şiirin ne olduğunu en iyi eleştirmenlerin bileceğini yazmışlardı da...

ELEŞTİRMEN – Bakma onlara, onlar bu işi bilseler, hiç vakit yitirmez hemen şiir yazmağa otururlar.

DELİKANLI – Demek sizin de başkalarına boyuna kamış koymanızın nedeni bunlar.

ELEŞTİRMEN – Sen bana bakma.

DELİKANLI – Neden, siz *zampok eyin pi*'ye inanmıyor musunuz?

ELEŞTİRMEN – Sen bana bakma.

DELİKANLI – Yoksa siz de kendinizi *mythe* ilan etmeyi mi kuruyorsunuz?

ELEŞTİRMEN – Sen hiç konuşmasını bilmiyorsun. Ben seni karşıma almış güzel güzel gözünü açıyorum, sense...

DELİKANLI – Ben fena bir şey söylemedim ki... Sizin bu kötülemelerdeki niyetinizin.

ELEŞTİRMEN – Defol, çabuk dışarı çık. Sen ahlaksızın, namussuzun birisin.

(DELİKANLI neye uğradığını anlıyamamıştır. ELEŞTİRMEN onu patates fırlatır gibi dışarı atar. DELİKANLI sokağa vardığı vakit şaşkınlığı daha geçmemiştir. ELEŞTİRMEN sokağa bakan odasının penceresini açar, DELİKANLI'ya seslenir.)

ELEŞTİRMEN – Arada bir, böyle yapmacık öfkelere de başvur. Çok işine yarar, çok işine yarar.

DELİKANLI *(kızgın)* – Siz zır delinin birisiniz. Siz mit değil, bit bile olamazsınız. Tevekkeli Oktay Cevdet sizi eşek sudan gelinceye kadar dövmemiş.

1956

İÇİNDEKİLER

SEN BENİ SEV 5

MAMBO İTALYANO 29

DEVENİN PABUCU 48

HER ŞAİR NELER BİLMELİDİR? 63

SALÂH BİRSEL'in kitapları / Mart '91

BÜTÜN ŞİİRLERİ
ŞİİRİN İLKELERİ *(dördüncü basım)*
SEN BENİ SEV *(ikinci basım)*
DÖRT KÖŞELİ ÜÇGEN *(roman, üçüncü basım)*
GOETHE *(tükenmiştir)*
SEYİRCİ SAHNEYE ÇIKIYOR

GÜNLÜKLER
HACİVAT GÜNLÜĞÜ
YAŞLILIK GÜNLÜĞÜ
AYNALAR GÜNLÜĞÜ
BAY SESSİZLİK
NEZLELİ KARGA *(basılıyor)*

SALÂH BEY TARİHİ
KAHVELER KİTABI *(ikinci basım, tükenmiştir)*
AH BEYOĞLU VAH BEYOĞLU *(üçüncü basım, tükenmiştir)*
BOĞAZİÇİ ŞINGIR MINGIR *(ikinci basım, tükenmiştir)*
SERGÜZEŞT-İ NONO BEY VE ELMAS BOĞAZİÇİ *(tükenmiştir)*
İSTANBUL-PARİS *(tükenmiştir)*

1001 GECE DENEMELERİ
KURUTULMUŞ FELSEFE BAHÇESİ *(dördüncü basım)*
YAPIŞTIRMA BIYIK
PAF VE PUF *(ikinci basım)*
ŞİİR VE CİNAYET *(ikinci basım, tükenmiştir)*
HALLEY KİMİ KURTARIR *(üçüncü basım)*
AMERİKALI TOLSTOY *(ikinci basım)*
BİR ZAVALLI SARI AT *(tükenmiştir)*
ŞİŞEDEKİ ZENCİ
ASANSÖR
KEDİLER
HAFİYELER ÖNDE GİDER

SALÂH BİRSEL

Sen Beni Sev

ŞAİR-Aragon bir gerçeğe varmak, bizi sözlerine inandırmak istiyorsa, Apollinaire'in not defteri tutuşuna değil, başka dizeleri, başka şiirleri taklit edip etmediğine bakmalıdır.
ELEŞTİRMEN-Bu kez de, ben sizi anlamıyorum diyeceğim. Az önce, yazarken, konuşurken bir ulusun diline geçmiş cümle ve deyiş biçimlerinden yararlanıyoruz gibilerde bir şeyler geveliyor ve beni bunun farkında olmamakla suçlandırıyorsunuz... Bu çelişme sizi rahatsız etmiyor mu?
ŞAİR-Ben çelişmeye düşmüyorum. Ben şiirin biçimlerden biçimlere geçiş olduğuna inanıyoru. Bu arada taklide düşmek tehlikesine de işaret etmeye çalışıyorum.

—SALÂH BİRSEL—

Broy Yayınları'nda daha önce **Şiir İlkeleri** de çıkan usta denemeci Salâh Birsel'in bu kitabı, yine deneme tadında diyaloglardan oluşuyor. **Sen Beni Sev, Mambo İtalyano, Devenin Pabucu, Her Şair Neler Bilmelidir?** adlarını taşıyan dört bölümde, şairle eleştirmenin, şairle hikâyecinin, romancıyla eleştirmenin, eleştirmenle delikanlının diyalogları yer alıyor. Son derece çekici konuların, son derece akıcı bir anlatımla tartışıldığı diyaloglar, Salâh Birsel'e özgü "İkili Fiskos" özelliğini de taşımakta, edebiyat sorunlarına ironik bir bakış sunmaktadır.

1500 T
(KDV dahil,